

Derogatierapportages Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Bern Conventie

Nut en noodzaak, evaluatie, handleiding en vooruitblik

M.E. Sanders, M.E.A. Broekmeyer, R.J.H.G. Henkens en R.M.A. Wegman

ALTEERRA
WAGENINGEN UR

Derogatierapportages Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Bern Conventie

Nut en noodzaak, evaluatie, handleiding en vooruitblik

M.E. Sanders, M.E.A. Broekmeyer, R.J.H.G. Henkens en R.M.A. Wegman

Dit onderzoek is uitgevoerd door Alterra Wageningen UR in opdracht van en gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken, in het kader van het Beleidsondersteunend onderzoekthema 'Themanaam' (projectnummer BO-11-011.01-079).

Alterra Wageningen UR
Wageningen, januari 2016

Alterra-rapport 2696
ISSN 1566-7197

Sanders M.E., M.E.A. Broekmeyer, R.J.H.G. Henkens, R.M.A. Wegman, 2016. *Derogatierapportages Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Bern Conventie; Nut en noodzaak, evaluatie, handleiding en vooruitblik*. Wageningen, Alterra Wageningen UR (University & Research centre), Alterra-rapport 2696. 72 blz.; 3 fig.; 20 tab.; 8 ref.

Dit rapport beschrijft het nut en de noodzaak van derogatierapportages en evalueert proces, inhoud en techniek van de recentste rapportages. Ook bevat het een technische en inhoudelijke handleiding voor het invullen en indienen van de rapportages en geeft het een blik vooruit naar de verwachte consequenties van de nieuwe wetgeving voor de derogatierapportages.

Trefwoorden: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Flora- en faunawet, derogaties, ontheffingen, Bern Conventie, natuurwetgeving

Dit rapport is gratis te downloaden van www.wageningenUR.nl/alterra (ga naar 'Alterra-rapporten' in de grijze balk onderaan). Alterra Wageningen UR verstrekt *geen* gedrukte exemplaren van rapporten.

© 2016 Alterra (instituut binnen de rechtspersoon Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek), Postbus 47, 6700 AA Wageningen, T 0317 48 07 00, E info.alterra@wur.nl, www.wageningenUR.nl/alterra. Alterra is onderdeel van Wageningen UR (University & Research centre).

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor commerciële doeleinden en/of geldelijk gewin.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.

Alterra aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Alterra-rapport 2696 | ISSN 1566-7197

Foto omslag: Ruut Wegman

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Inleiding	7
	1.1 Derogatierapportages	7
	1.2 Opzet draaiboek	7
2	Nut en noodzaak derogatierapportage	9
	2.1 Europese richtlijnen en nationale wetgeving	9
	2.1.1 Verbodsbepalingen en ontheffingen	9
	2.1.2 Derogatierapportages	11
	2.1.3 Consequenties bij niet voldoen aan de EU-verplichtingen	11
	2.1.4 Wat doet de Europese Commissie met de rapportages?	12
	2.1.5 Bern Conventie	13
	2.2 Nuttige toepassingsmogelijkheden voor provincies	13
3	Evaluatie derogatierapportage	15
	3.1 Proces	15
	3.1.1 Knelpunten & aanbevelingen	17
	3.2 Informatiebehoefte	17
	3.2.1 Knelpunten & aanbevelingen	18
	3.3 Techniek	21
	3.3.1 Knelpunten & aanbevelingen	21
4	Rapportage handleiding	23
	4.1 Invoer HaBiDeS	23
	4.2 Uploaden rapportages op EIONET	25
	4.2.1 Controle ingevoerde gegevens	25
	4.2.2 Envelop aanmaken en uploaden	26
	4.3 Rapportage Bern conventie	26
5	Vooruitblik op komende derogatierapportages	29
	5.1 Wet natuurbescherming	29
	5.1.1 Nieuwe instrumenten	29
	5.1.2 Bevoegdheidsverdeling	31
6	Aanbevelingen	34

Literatuur	35
Bijlage 1 Wetgeving	36
Bijlage 2 Voorbeeldrapportage EC over NL derogaties	45
Bijlage 3 HaBiDeS-webtool	48
Bijlage 4 Een derogatie in xml-formaat	54
Bijlage 5 EIONET Windows	55
Bijlage 6 Vertaling HaBiDeS-code naar Bern-code	62
Bijlage 7 Lijsten voor invullen HaBiDeS	63
Bijlage 8 Overeenkomst soortenlijst Bern, Habitatrichtlijn en Flora- en faunawet	67

Samenvatting

De EC verplicht de lidstaten om te rapporteren over de verleende derogaties van de Vogelrichtlijn (jaarlijks) en voor de Habitatrichtlijn (tweejaarlijks). Derogatie is een term uit het recht om de buitenwerkingstelling van een rechtsnorm te beschrijven, bijvoorbeeld een ontheffing van de verbodsbepalingen Flora- en faunawet (als de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijnen) voor het doden of verstoren van in het wild levende dieren. De EC wil kunnen vaststellen wat de impact van de derogaties op de staat van instandhouding van de beschermde soorten is. Ook wordt met dezelfde gegevens een vergelijkbare derogatierapportage voor de Bern Conventie opgesteld. Provincies zijn bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffingen voor schadebestrijding en exotenbestrijding (artikel 65, 67 en 68 Flora- en faunawet) en worden bij de inwerkingtreding van de nieuwe wet Natuurbescherming bevoegd gezag voor ruimtelijke ontwikkelingen (huidige artikel 75 Flora- en faunawet). De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland verleent tot die tijd deze ontheffingen.

Binnen het Natuurpact zijn afspraken gemaakt tussen rijk en provincies over de monitoring en informatievoorziening voor de natuurrapportages. Daarnaast zijn provincies in dit geval zelfs wettelijk verplicht de benodigde gegevens over de derogaties te verstrekken (wetsartikel 71 Flora- en faunawet). De benodigde gegevens zijn bijv. het aantal ontheffingen, de aantallen verstoorde, weggenomen/gedode individuen van een soort, de redenen voor ontheffing, activiteiten, vangmethoden en de overweging van alternatieven. Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de rapportage naar de EC en de WOT-IN (Wettelijke Onderzoekstaken Informatievoorziening Natuur) en Alterra Wageningen UR ondersteunen het ministerie daarbij.

Dit rapport beschrijft het nut en de noodzaak van de derogatierapportages en het rapport evalueert proces, inhoud en techniek van de recentste rapportages. Ook is het een technische en inhoudelijke handleiding voor het invullen en indienen van de rapportages en geeft het een blik vooruit naar de verwachte consequenties van de nieuwe wetgeving voor de derogatierapportages. Provincies krijgen na decentralisatie meer taken, inclusief een groter deel van de gegevensvoorziening.

Het proces om te komen tot de derogatierapportages verloopt tot nu toe niet vlekkeloos. Nederland is vaak te laat met indienen en de gerapporteerde gegevens zijn onvolledig. Het kost het WOT IN team veel tijd en moeite om de gegevens van de provincies te krijgen. Vaak zijn de gegevens niet compleet en/of niet volgens de afgesproken standaarden. De EC heeft al enkele keren gedreigd met pilots, de voorloper van een procedure tot ingebrekestelling. Samen met BIJ12 en de provincies zoeken we verder naar mogelijkheden om knelpunten weg te nemen en vragen we tijdig en herhaaldelijk om de gevraagde informatie. Dit rapport bevat voorstellen om de rapportages te verbeteren door bijvoorbeeld standaardisatie van de invoergegevens.

Het belang van de rapportage kan worden vergroot als we het niet alleen zien als een wettelijke verplichting, maar vooral als we de gegevens zelf ook kunnen gebruiken voor bijvoorbeeld een evaluatie van de natuurwetgeving, het beoordelen van aanvragen, inzicht in mogelijke cumulatieve effecten. In een vervolg verkennen we of we de gegevens binnen de kaders van het rapportageformat zo kunnen organiseren dat ze bruikbaar zijn voor deze toepassingen.

1 Inleiding

1.1 Derogatie rapportages

Derogatie is een term uit het recht om de buitenwerkingstelling van een rechtsnorm te beschrijven, bijvoorbeeld een ontheffing van de verbodsbepalingen Flora- en faunawet voor het doden of verstoren van in het wild levende dieren en planten. Rapportages van verleende derogaties moeten jaarlijks worden opgesteld voor de Vogelrichtlijn en tweejaarlijks voor de Habitatrichtlijn en de Conventie van Bern.

Voor Nederland is het ministerie van Economische Zaken (EZ) verantwoordelijk voor het verzamelen en controleren van de derogatiegegevens en deze te rapporteren aan de Europese Commissie (EC). Provincies zijn verplicht de benodigde gegevens over de derogaties te verstrekken aan het rijk. De Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, thema Informatievoorziening Natuur (WOT-IN) ondersteunt het ministerie en de provincies bij het uitvoeren van de wettelijke verplichtingen in het kader van internationale verdragen en (inter)nationale wet- en regelgeving op het gebied van natuur. Alterra fungeert in het kader van de WOT-IN als gedelegeerd uitvoerder voor de derogatierapportages. De EC heeft aangegeven deze derogatierapportages erg belangrijk te vinden en eist van de lidstaten dat deze adequaat en tijdig worden ingevuld. Om de samenstelling en verzameling van informatie voor de derogatierapportages te structureren en verbeteren, is door Alterra het onderliggend draaiboek opgesteld. Bovendien opperen we voorstellen om de derogatiegegevens te standaardiseren en het rapportageformat aan te passen, zodat Nederland de gegevens ook zelf kan gebruiken voor bijvoorbeeld het ondersteunen van de ontheffingsverlening, rapportages en evaluatie waardoor een verbetering voordelig is voor de provincies, het ministerie en Alterra.

1.2 Opzet draaiboek

Onderliggend draaiboek bestaat uit vier hoofdstukken met een geheel eigen karakter. Hoofdstuk 2 beschrijft het nut en noodzaak van de rapportages. In dit hoofdstuk worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat is het wettelijk kader van de rapportages?
- Waarom vraagt de EC deze rapportage en wat doen zij ermee?
- In hoeverre zijn de derogatierapportages ook voor het rijk en de provincies interessant?
- Welke aanvullende gegevens zijn er gewenst om met beperkte inzet de gebruikswaarde voor rijk en provincies te vergroten (voor bijv. beoordeling van cumulatieve effecten)?

Hoofdstuk 3 evalueert proces, inhoud en techniek van de recentste rapportages. Het verzamelen van de gegevens is een lastige opgave en Nederland dient de verplichte derogatierapportages van de Vogel- en Habitatrichtlijnen vaak onvolledig en te laat in. Dit hoofdstuk is bedoeld om het rapportageproces te verbeteren. In dit hoofdstuk worden de volgende vragen beantwoord:

- Hoe is het proces nu georganiseerd, wat zijn de knelpunten en hoe kan het proces in de toekomst worden verbeterd?
- Welke gegevens ontbreken er in de derogatierapportage (Derogaties VHR, Bern), zijn er alternatieve gegevensbronnen en wat moet er gebeuren om die bronnen aan te boren?
- Hoe werkt de rapportagetool HaBiDeS, welke beperkingen heeft de tool en hoe kunnen we dat technisch oplossen?

Hoofdstuk 4 is een rapportagehandleiding en beschrijft de rapportage stap voor stap. Dit hoofdstuk is bedoeld voor de rapporteur. Voor een efficiënte rapportage zouden deze gegevens echter al bij de ontheffingsaanvraag moeten worden ingevuld en opgeslagen. In dit hoofdstuk worden de volgende vragen beantwoord:

- Met welke gegevens en hoe moet de rapportage tool HaBiDeS worden ingevuld?
- Hoe moet een rapportage worden ingediend (uploaden) bij de EC?

Hoofdstuk 5 kijkt vooruit naar de ontwikkelingen rondom de nieuwe wetgeving. Provincies krijgen na decentralisatie meer taken, inclusief een groter deel van de gegevensvoorziening. In dit hoofdstuk worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat verandert er na de decentralisatie van de wetgeving?
- Wat verandert er na de invoering van de nieuwe wetgeving?

Hoofdstuk 6 is een samenvatting van de verbetermogelijkheden uit voorgaande hoofdstukken. In dit hoofdstuk wordt de volgende vraag beantwoord:

- Wat zijn verbetermogelijkheden voor de te maken rapportages?

2 Nut en noodzaak derogatierapportage

2.1 Europese richtlijnen en nationale wetgeving

Voor Nederland zijn de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn belangrijke regelgeving. De beschermingsbepalingen van de Vogelrichtlijn (VR) en de Habitatrichtlijn (HR) staan in Bijlage 1 van dit rapport. Deze richtlijnen zijn juridisch verplichtend en geïmplementeerd in nationale wetgeving, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. Alleen de Flora- en faunawet is van belang voor de derogatierapportages; Natuurbeschermingswetvergunningen hoeven niet te worden gerapporteerd. De derogatierapportages zijn verplicht. Niet rapporteren kan leiden tot een inbreukprocedure.

Deze paragraaf beschrijft het wettelijke kader, de verbodsbepalingen en de mogelijkheden voor ontheffing daarvan, de consequenties wanneer we niet rapporteren en de beleidsvragen die de EC met de rapportages wil beantwoorden. Ook voor de Bern Conventie worden derogatierapportages van de Flora- en faunawet gevraagd. De laatste subparagraaf (2.1.4) beschrijft de Bern Conventie.

2.1.1 Verbodsbepalingen en ontheffingen

De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. Het centrale uitgangspunt van de wet is dat er geen handelingen mogen worden verricht die tot schade kunnen leiden aan beschermde planten en diersoorten, tenzij hiervoor toestemming is verkregen. Handelingen die tot schade kunnen leiden, zijn verwoord in de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet artikel 8 tot en met 13 (Tabel 1). Deze verbodsbepalingen komen overeen met de verbodsbepalingen van de HR (art. 12.1 en 13.1) en VR (art. 5).

Tabel 1

Belangrijke verbodsbepalingen Flora- en faunawet.

Artikel	Verbodsbepaling
8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Van het verbod op schadelijke handelingen kan onder voorwaarden worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn: de erkenning van de intrinsieke waarde van het in het wild levende dier. Deze erkenning is terug te vinden in de zorgplicht: eenieder die redelijkerwijs kan vermoeden of weet dat zijn handelingen nadelige gevolgen kunnen hebben voor (individuele) planten of dieren is verplicht om deze handelingen achterwege te laten of de gevolgen zo veel mogelijk te beperken.

Een ontheffing van de verbodsbepalingen wordt slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. In de Flora- en faunawet staat niet

of dit landelijk of lokaal gunstig moet zijn. De staat van instandhouding wordt echter op landelijk niveau vastgesteld. In de habitatrichtlijn staat: "alleen op voorwaarde dat een afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan." Voor de soorten van Bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn wordt bovendien alleen ontheffing verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen belangen (Bijlage 1 van dit rapport, art. 75). Belangen zoals ten behoeve van onderzoek en onderwijs, re-populatie en herintroductie en andere belangen die bij een algemene maatregel van bestuur (AMvB) zijn aangewezen. In de AMvB zijn als andere belangen aangewezen:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. andere dwingende redenen van groot openbaar belang (sociale of economische redenen en milieu);
3. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
4. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bos, visserij of wateren;
5. ter bescherming van flora of fauna of instandhouding van de natuurlijke habitats.

Deze belangen komen overeen met de redenen om af te wijken van de HR (art. 16.1) en de VR (art. 9.1, uitgezonderd 2).

Het bevoegd gezag voor het afgeven van Flora- en faunawet-ontheffingen zijn de rijksoverheid en provincies. Indien er sprake is van schadelijke effecten op beschermde soorten door ruimtelijke plannen en werkzaamheden (art. 75) verleent de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, voorheen Dienst Regelingen) namens de minister de ontheffing. Ontheffingen voor schadebestrijdingsmaatregelen (art. 65, 67 en 68) worden door Gedeputeerde Staten verleend aan bijvoorbeeld faunabeheereenheden (FBE; zie ook kader 1) of rechtstreeks aan een aanvrager. In Bijlage 1 staat de tekst van artikel 65, 67, 68, 71 en 75.

Nederland kent veel typen beschikkingen (vrijstellingen, ontheffingen, aanwijzingen en gedragscodes). Het type beschikking is afhankelijk van de status van de soort, de soort ingreep en het belang van de ingreep. In Tabel 2 staan de beschikkingsgronden voor de verschillende artikelen. Ontheffingen zijn soort- en meestal locatiespecifiek. Gedragscodes zijn dit niet en worden daarom niet vermeld in de derogatierapportages. Soorten waarvoor een algemene vrijstelling geldt, worden niet in de derogatierapportages opgenomen. Soorten waarvoor een ontheffing is afgegeven en/of een vrijstelling (landelijk of provinciaal) geldt, worden – indien de gegevens beschikbaar zijn – meegenomen in de derogatierapportages. Gegevens van toezicht en handhaving worden niet gebruikt in de derogatierapportages.

Tabel 2

Beschikkingsgronden voor derogaties van de Flora- en Faunawet.

Beschikkingsgronden	Type beschikking	Artikel FF-wet	soorten	VR soorten
Jachtbeheer	vrijstelling landelijk	31	6	3
Beheer en bestrijding bij veelvuldige belangrijke schade	vrijstelling landelijk	65	5	3
	vrijstelling provinciaal	65	19	16
Beperking stand diersoorten (exoten)	aanwijzing provincie	67	19	5
Belangrijke schade aan gewassen	ontheffing provincie	68	alles	alle
Ter voorkoming van schade aan flora en fauna	ontheffing provincie	68	alles	alle
Ihbv volksgezondheid en openbare veiligheid	ontheffing provincie	68	alles	alle
Ihbv veiligheid luchtverkeer	ontheffing provincie	68	alles	alle
Bestendig beheer en onderhoud	algemene vrijstelling	75	Tabel 1	nee
	vrijstelling via gedragscode	75	Tabel 2	nee
	vrijstelling via gedragscode	75	Tabel 3	nee
Bestendig gebruik	algemene vrijstelling	75	Tabel 1	nee
	vrijstelling via gedragscode	75	Tabel 2	nee
	ontheffing rijksoverheid	75	Tabel 3	alle
Ruimtelijke ontwikkelingen	algemene vrijstelling	75	Tabel 1	nee
	vrijstelling via gedragscode	75	Tabel 2	nee
	ontheffing rijksoverheid	75	Tabel 3	alle
Overig belang (onderzoek, herintroductie e.d.)	ontheffing rijksoverheid	75	Tabel 2,3	alle

2.1.2 Derogatierapportages

De derogatierapportage van de EU-Vogelrichtlijn betreft de afwijkingen (derogaties) van de soortenbescherming aan de Europese Commissie conform artikel 9.2 VR. Het betreft hier de toegestane afwijkingen van de verbodsbepalingen van artikel 5 VR, maar ook de handel, jacht en methoden van artikel 6, 7 en 8 (zie Bijlage 1). Informatie over de toepassing van het vrijstellings- en ontheffingsbeleid wat betreft vogelsoorten is in de Flora- en faunawet (Ff-wet) vastgelegd in artikel 65, 67, 68 en 75. De frequentie is jaarlijks, en dient negen maanden na het kalenderjaar waarin de derogaties verleend zijn te worden ingediend.

De derogatierapportage van de EU-Habitatrichtlijn betreft de afwijkingen (derogaties) van de soortenbescherming van Annex IV en V soorten aan de Commissie. Het betreft hier toegestane afwijkingen cf. artikel 16 lid 1 HR van de verbodsbepalingen van artikel 12 t/m 15. Voor Nederland betekent dit de verslaglegging van de ontheffingen en het vrijstellingenbeleid (artikel 75 Ff-wet) conform Comité-model, met als verplichte aandachtspunten de letters a t/m e van artikel 16 lid 3 HR. De frequentie is tweejaarlijks, en dient negen maanden na het kalenderjaar waarin de derogaties verleend zijn te worden ingediend.

In de derogatierapportage moet het volgende worden vermeld (HR art. 16.3; VR art. 9.2; zie ook Bijlage 1 en hoofdstuk 4.1):

- a. Voor welke soorten en om welke reden (voorwaarden) de afwijking is toegestaan, met inbegrip van de aard van het risico, met in voorkomend geval een opgave van de alternatieve oplossingen die niet zijn gekozen en van de gebruikte wetenschappelijke gegevens;
- b. Welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt voor het vangen of doden en om welke redenen;
- c. Waar en wanneer dergelijke afwijkingen worden toegestaan;
- d. Welke autoriteit de bevoegdheid heeft om te verklaren en te controleren dat aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan en om te beslissen welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt, door welke diensten en binnen welke grenzen, en wie met de uitvoering belast zijn;
- e. Welke controlemaatregelen er zijn genomen en welke resultaten er zijn verkregen.

Provincies en het rijk zijn wettelijk verplicht de minister de gegevens over de derogaties te verschaffen (art. 68, lid 7; art. 71; zie Bijlage 1).

2.1.3 Consequenties bij niet voldoen aan de EU-verplichtingen

Lidstaten zijn verplicht de nakoming van het EU-recht te verzekeren. De Commissie kan een inbreukprocedure starten tegen een lidstaat, indien de Commissie van mening is dat deze zijn verplichtingen niet is nagekomen (art. 258 EU-Werkingsverdrag). Met deze procedure kan de Europese Commissie een lidstaat aansprakelijk stellen als die lidstaat inbreuk pleegt, dit wil zeggen dat een lidstaat verplichtingen die uit het Europees recht voortkomen, niet nakomt. Dit kan resulteren in een veroordeling door het EU-Hof en leiden tot oplegging van boetes en dwangsommen.

De inbreukprocedure kent een:

- Administratieve fase, waarin de Commissie een lidstaat (1) schriftelijk om duidelijkheid vraagt, (2) aanmaant om de situatie te herstellen en vervolgens (3) een met redenen omkleed advies uitbrengt.
- Een contentieuze fase, waarin het Hof van Justitie in Luxemburg verzocht wordt de lidstaat te veroordelen wegens het niet nakomen van zijn verplichtingen (op basis van art. 258 EU-Werkingsverdrag, voorheen art. 226 EG). Bij niet-naleving van de uitspraak kan het Hof in een tweede procedure, op verzoek van de Commissie, de lidstaat een dwangsom en/of een boete opleggen (op basis van art. 260 EU-Werkingsverdrag, voorheen art. 228 EG). Het Hof stelt de geldelijke sanctie zo vast dat deze 'enerzijds in overeenstemming is met de omstandigheden en anderzijds evenredig is aan de vastgestelde inbreuk en aan de draagkracht van de lidstaat'. De dwangsom voor Nederland ligt tussen € 4.409,60 en de € 264.576,00 per dag (BuZa 2015).

Om inbreukprocedures te voorkomen en voorkomende problemen bij de derogatierapportages op te lossen, start de EU bij het uitblijven van de derogatierapportages met een EU-pilot (zie tekstbox).

EC over EU-pilot

EU Pilot is an online platform which Member States and Commission's services use to communicate and clarify the factual and legal background of problems arising in relation to the conformity of national law with EU law or the correct application of EU law. To an enquiry or a complaint (by citizens, businesses and organisations), or on their own initiative, the Commission's services might need to gather additional factual or legal information for a full understanding of an issue concerning the correct application of EU law or the conformity of the national law with EU law. In such cases, the Commission's services submit a query to the Member State concerned via EU Pilot. Member States normally have 10 weeks to respond and the Commission's services, in turn, also have 10 weeks to assess the response (if the response is not satisfactory, the Commission will normally launch infringement proceedings by sending a letter of formal notice to the Member State concerned).

As a general rule, EU Pilot is used as a first step to try to resolve problems, so that, if possible, formal infringement proceedings are avoided. The final goal of the system is to allow Member States to remedy potential EU law infringements by complying voluntarily with EU Law. Currently all 28 Member States are participating in EU Pilot (EC, 2015).

2.1.4 Wat doet de Europese Commissie met de rapportages?

De EC heeft niet alleen de rapportageplicht, maar ook wat zij met deze derogatierapportages doet, vastgelegd in de richtlijn. Zo staat in artikel 9 lid 4 van de Vogelrichtlijn: *"In het licht van de inlichtingen waarover zij beschikt en met name van die welke haar krachtens lid 3 (= derogaties) worden verstrekt, ziet de Commissie er voortdurend op toe dat de gevolgen van deze afwijkende maatregelen niet onverenigbaar zijn met deze richtlijn. Zij neemt in dat verband de nodige initiatieven."*

Voor de EC is de belangrijkste beleidsvraag: Wat is de impact van de derogaties op de staat van instandhouding (SvI) van de soorten binnen de EU?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, dienen de EU-lidstaten informatie aan te leveren die herleidbaar is uit de ontheffingen, natuurrapporten en rapportages van Faunabeheereenheden (FBE). Deze informatie dient te worden ingevuld in de zogenaamde HaBiDeS-tool. De EC analyseert de derogatierapportage en kijkt daarbij naar:

- Hoeveel individuen van welke planten- en diersoorten (indien van toepassing) worden weggenomen en waarom?
- Wat is de reden voor het verlenen van een ontheffing?
- Hoeveel vaste rust- en verblijfplaatsen worden verstoord of vernietigd?
- Wat is de impact op de populatie?

Hoe (met welke normen) de EC de impact op de populatie vast stelt, is ons niet bekend. In de rapportage zelf moet ook de impact op de populatie worden beschreven (zie hoofdstuk 4). Bij de meeste derogaties van ruimtelijke ontwikkelingen worden soorten verstoord of verplaatst, maar niet opzettelijk gedood. De aanname is dat de impact op de populatie, mits mitigerende maatregelen zorgvuldig en tijdig worden uitgevoerd, naar verwachting verwaarloosbaar is.

Het resultaat van de EC-analyses worden gepubliceerd op de website van de EC:

- http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_birds/index_en.htm
- http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

Resultaten van de laatste EC-assessments

De paragraaf over Nederland uit de laatste beschikbare rapportage van de EC uit 2008, is opgenomen in Bijlage 2. Voor de Vogelrichtlijn concludeerde de EC dat de Nederlandse derogatierapportages niet alle benodigde informatie bevatten, waardoor ze de impact van de derogaties op de staat van instandhouding niet konden evalueren. Voor de Habitatrichtlijn constateerden ze dat ondanks de 'inconsistencies' de derogaties blijkbaar niet in conflict zijn met de soortbeschermingsmaatregelen van de richtlijn.

2.1.5 Bern Conventie

De derogatierapportage van de Habitatrictlijn is ook noodzakelijk voor de derogatierapportage van de Bern Conventie. De Bern Conventie (Council Decision 82/72/EEC) is de "Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats". Deze is in werking getreden op 06-01-1982 en heeft als doel om de wilde flora en fauna en hun natuurlijke habitat te beschermen en Europese samenwerking op dit gebied te bevorderen. In de derogatierapportage gaat het om 'exceptions concerning articles 4, 5, 6, 7 en 8' (zie Bern Conventie, Bijlage 1). Deze artikelen hebben betrekking op de soorten die in Annex I, II en III en de vangmethoden die in annex IV worden vermeld. Voor de Bern-derogatierapportage zijn dezelfde gegevens (ontheffingen Flora- en faunawet) nodig als voor de Habitatrictlijnrapportage. De derogatierapportage van de Bern Conventie kan daarom voor de habitatrictlijnsoorten uit HaBiDeS (de invoertool voor de Vogel- en Habitatrictlijnderogaties) worden geëxporteerd. Echter voor de Bern Conventie moet voor meer soorten worden gerapporteerd dan voor de Habitatrictlijn, zoals de das en de waterspitsmuis. De overeenkomsten en verschillen tussen de soortenlijsten van Bern, van de Habitatrictlijn en van de Flora- en faunawet staat in Bijlage 8. De rapportage betreft alle soorten behalve de vogels. De derogaties van de vogels verzorgt de EC zelf op basis van de door de landen ingediende derogatierapportages van de Vogelrichtlijn. Voor de Vogelrichtlijn hoeven geen extra soorten te worden gerapporteerd.

De periode is hetzelfde als voor de habitatrictlijn en net als voor de derogatierapportage van de Habitatrictlijn is de frequentie tweejaarlijks en dient een jaar na het kalenderjaar waarin de derogaties verleend zijn te worden ingediend.

2.2 Nuttige toepassingsmogelijkheden voor provincies

In deze paragraaf beschrijven we nuttige toepassingen voor het gebruik van derogatiegegevens voor provincies. Het verzamelen en ontsluiten van derogaties kan op verschillende vlakken een bijdrage leveren aan de ontheffingsverlening.

Ontheffingsverlening verbeteren

De ontheffingsverlener kan leren of profiteren van vergelijkbare situaties elders. Bij een toegankelijke database met eenduidig opgeslagen derogatiegegevens kunnen provincies inzicht verkrijgen in vergelijkbare situaties in een andere provincie, waardoor de ontheffingsverlening kan worden verbeterd en minder tijd kost. Door de derogatiegegevens op eenduidige wijze op te slaan en toegankelijk te maken, kan ontheffingverlening ook voor de initiatiefnemer eenduidig en transparant worden gemaakt. Dit komt het draagvlak ten goede.

Beoordeling ontheffingsaanvragen VVGB m.b.v. cumulatieve boekhouding

Vrijstellingen en ontheffingen worden slechts verleend indien een ingreep of activiteit geen afbreuk doet aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, zo is vastgelegd in de wet. Hoewel een afzonderlijke activiteit geen afbreuk hoeft te doen aan de gunstige staat van instandhouding van een beschermde soort, kunnen meerdere activiteiten tezamen dat wel doen. Een cumulatietoets is dus van belang als er in een relatief korte tijd (enkele jaren) veel activiteiten in een bepaald gebied plaatsvinden. Gezien het scala aan vergunningsplichtige activiteiten in veel gebieden, denken wij dat cumulatie daarom eerder regel dan uitzondering is. Om een cumulatietoets uit te kunnen voeren, is het belangrijk om bij te houden hoeveel ontheffingen er voor elke soort worden verleend in ruimte en tijd. Bij iedere afzonderlijke ontheffing kan met behulp van deze gegevens beargumenteerd worden dat er wel of geen sprake is van significant cumulatieve effecten op de (lokale) populatie.

Betere handhaving en toezicht

De controle en handhaving van de opgelegde voorwaarden verdienen verbetering. Zo blijkt uit onderzoek van Bosman *et al.* (2011) dat een groot deel van de opgelegde compenserende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet achteraf niet blijkt te zijn doorgevoerd. De uitvoering van mitigerende maatregelen, zoals het ontzien van bepaalde plekken of het uitvoeren van werkzaamheden in bepaalde periodes, is nog lastiger (achteraf) te controleren. Toch is de ontheffings- en vergunningverlening gebonden aan de voorwaarde dat de mitigerende en compenserende

maatregelen worden uitgevoerd. Als voor een soort geen aanvraag wordt ingediend, betekent dit dat mogelijke negatieve effecten uit het zicht verdwijnen. Gegevens over andere, maar vergelijkbare derogaties kunnen leiden tot gerichtere en efficiëntere controle.

Evaluatie bijdrage van de wetgeving aan natuur en biodiversiteitsbehoud

Doel van de wetgeving is dat ingrepen en activiteiten geen afbreuk doet aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Leveren de gemaakte inspanningen en lasten om aan de wetgeving te voldoen ook daadwerkelijk een bijdrage aan het behouden van de gunstige staat van een soort?

Analyse van derogatiegegevens verleend voor de soorten en de gegevens over de staat van instandhouding kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een dergelijke evaluatie en weer input vormen voor het provinciaal faunabeleidsplan en het daarop geënte FBE faunabeheerplan.

Of er provincies zijn die de derogatierapportages willen gebruiken voor andere doeleinden dan de evaluatie van de faunabeleidsplannen en/of beheerplannen en zo ja waarvoor, is ons niet bekend.

Idem voor toekomstige derogaties van ruimtelijke ontwikkeling en plannen, zoals het bouwen of renoveren van woningen, waarvoor de initiatiefnemer een omgevingsvergunning moet aanvragen.

3 Evaluatie derogatierapportage

Dit hoofdstuk beschrijft het proces van de derogatierapportage, de benodigde informatie en de rapportagetechniek. Bij elk van deze onderdelen zijn ook de knelpunten beschreven en een voorstel om deze knelpunten aan te pakken en daarmee het proces, de informatie en de techniek te verbeteren.

3.1 Proces

De provincies en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) geven jaarlijks honderden Ff-wet-ontheffingen af. Alterra verzorgt de rapportages van deze derogaties en benadert daartoe RVO en provincies voor de benodigde gegevens. Alterra stuurt de provincies via e-mail een ExcelTabel met een vast format waar de – door de EC benodigde – gegevens kunnen worden ingevuld. Een deel van de benodigde gegevens, zoals afschotregistratie, moet worden verstrekt door Faunabeheereenheden (zie tekstkader 1). Zo spoedig mogelijk (maar binnen acht maanden) na het aflopen van het kalenderjaar waarop de derogaties zijn afgegeven, sturen provincies en RVO de derogatiegegevens naar Alterra. De provincies sturen Alterra de ExcelTabel ingevuld retour of sturen de gegevens in een zelf gekozen format. De gegevens van RVO bestaan uit de afgegeven ontheffingen en de VVGB's (Verklaring Van Geen Bedenkingen) met de bijbehorende brieven waarin de betreffende ontheffing wordt toegelicht in pdf-formaat. VVGB's zijn onderdeel van een omgevingsvergunning en worden aangevraagd door de gemeente. RVO stelt het bij de ontheffing behorende natuurrapport niet beschikbaar.

Alterra zoekt de benodigde gegevens voor de rapportage op uit de derogatiegegevens van RVO en de twaalf provincies en typt deze vervolgens in de rapportage tool HaBiDeS. Als een rapportagejaar gereed is, wordt het uitgedraaid in een Excelformat met draaitabellen en als concept ter controle toegestuurd aan de contactpersoon van het ministerie van EZ (National Data Coördinator). Na eventuele verbeteringen en goedkeuring volgt het uploaden van de derogatierapportage op de website van de EC (EIONET). Alterra verzorgt ook het indienen in naam van het ministerie. Binnen negen maanden na het aflopen van het kalenderjaar waarop de derogaties zijn afgegeven, moeten de derogatierapportage van de Vogelrichtlijn zijn ingediend. Binnen negen maanden na het aflopen van elk tweede kalenderjaar, moeten de derogatierapportages van de Habitatrichtlijn worden ingediend.

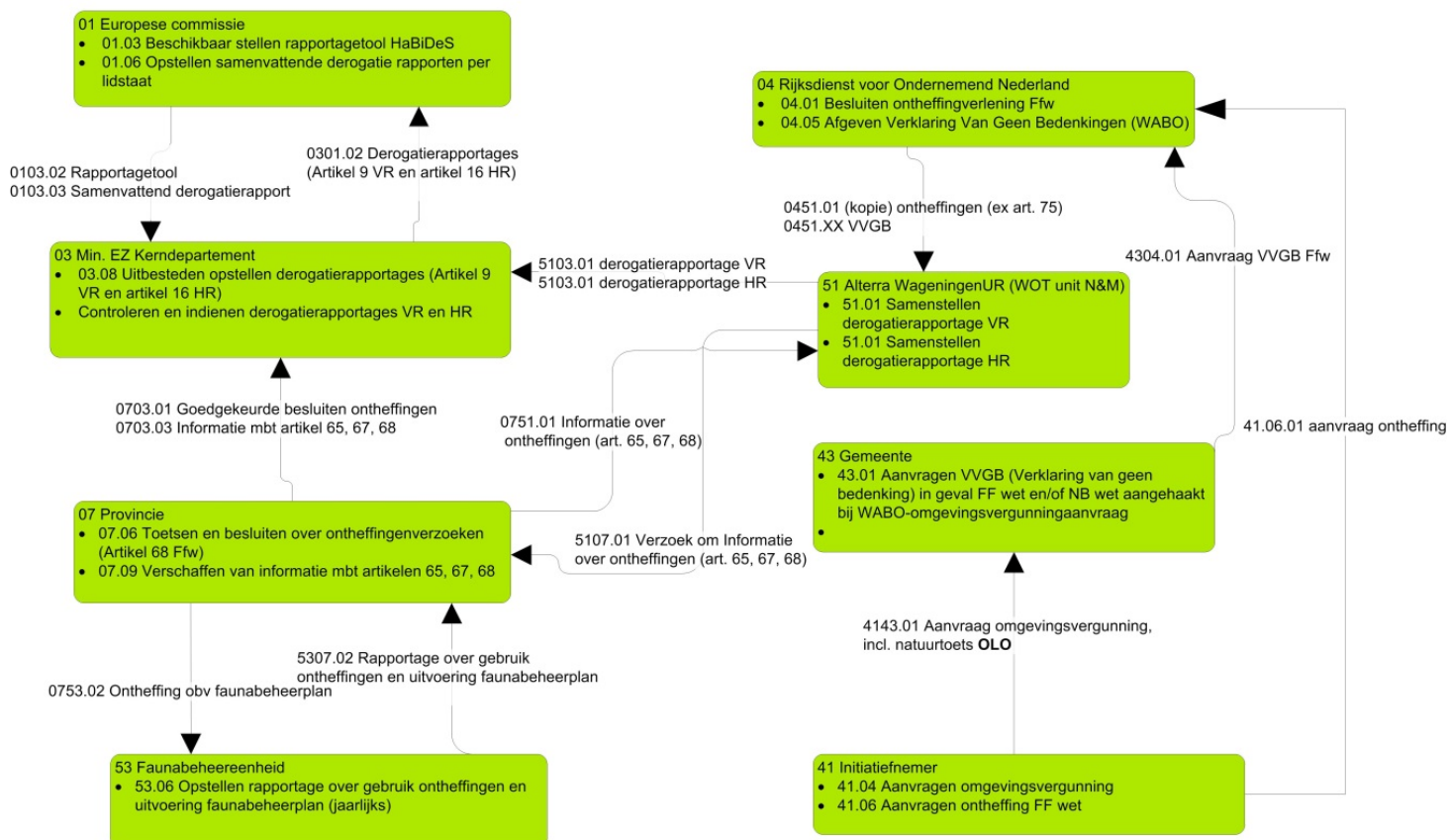
De ontvangstbevestiging van de ingediende rapportage gaat vervolgens naar de contactpersoon bij het ministerie van EZ. Figuur 1 is een schematische weergave van dit proces.

Huidige rapportage Flora- en Faunawet

Versie 1, 7 oktober 2014

Opgesteld door: Marlies Sanders

Model design: Geodan, Alterra, BIJ12

Figuur 1 De verschillende actoren, hun taken en de informatiestromen bij ontheffingsverlening en derogatierapportage.

Fauna- en Wildbeheereenheden

De Provincie kan ontheffing verlenen aan een Faunabeheereenheid (FBE). Een FBE is een door Gedeputeerde Staten (GS) erkend samenwerkingsverband van jachthouders, waaronder bijvoorbeeld terreinbeherende organisaties, jagers, agrariërs en particuliere grondbezitters. Dit is vastgelegd in artikel 29 van de Ff-wet. Jachthouders zijn personen of organisaties die op basis van eigendom, pacht of huur beschikking hebben over de jachtrechten. Landelijk zijn er 14 FBE's actief. FBE's geven invulling aan beheer en schadebestrijding conform het provinciaal opgestelde beleid. De FBE houdt zich bezig met:

- Het beheer van soorten;
- Het voorkomen en bestrijden van schade.

Door het opstellen van het faunabeheerplan streeft de FBE ernaar op planmatige wijze uitvoering te geven aan deze taken. Aan het opstellen van een faunabeheerplan worden eisen gesteld. Voordat met de uitvoering van het faunabeheerplan kan worden begonnen, moet het eerst door GS zijn goedgekeurd (conform art. 30 van de Ff-wet) en moeten er ontheffingen zijn verleend op basis van het plan.

De FBE hoeft de ontheffing niet daadwerkelijk zelf uit te voeren. Zij kunnen ook machtiging doorverlenen aan Wildbeheereenheden (WBE). Volgens de Ff-wet is een WBE een rechtspersoonlijkheid bezittend samenwerkingsverband van jacht(akte)houders en anderen dat tot doel heeft te bevorderen dat jacht, beheer en schadebestrijding, al dan niet ter uitvoering van het door de FBE opgestelde en door GS vastgestelde faunabeheerplan, wordt uitgevoerd, mede in samenwerking met en mede ten dienste van grondgebruikers of terreinbeheerders. In Nederland zijn meer dan 300 WBE's actief. In de praktijk houdt dat in dat een WBE in een bepaald gebied van een provincie de coördinatie voert over de inzet van ontheffingen. Zij kunnen op voorhand een machtiging krijgen van de FBE en die binnen hun werkgebied daar waar nodig inzetten. Ook worden zij ingezet bij het verzamelen van zowel afschot als telgegevens van verschillende diersoorten. Die informatie is weer van groot belang voor de rapportage naar de EC, omdat dat in beeld brengt hoeveel individuen uit een populatie daadwerkelijk zijn verontrust, gedood e.d. en welke impact dat mogelijk heeft op de staat van instandhouding van de soort.

Nieuwe machtigingen (= toestemming tot ontheffingsgebruik) worden alleen nog maar via het FaunaRegistratieSysteem (FRS) verstrekt. Over het gebruik van ontheffingen moet de FBE verantwoording kunnen afleggen aan de provincie. Het is daarom van belang dat de uitgevoerde handelingen (bijvoorbeeld afschot) tijdig worden teruggekoppeld in FRS. De gegevens van het FRS bevatten belangrijke informatie voor de derogatierapportage.

3.1.1 Knelpunten & aanbevelingen

Het proces van de derogatierapportage verloopt moeizaam. Nederland dient de rapportage vaak te laat en onvolledig in. In 2014 vraagt de EC Nederland schriftelijk zonder verdere vertraging de ontbrekende rapporten in te dienen. Bij verdere vertraging dreigen zij de EU-pilots te starten (EC ENV/B.3/SP/SL/ug Ares 2014; zie ook paragraaf 2.1.2).

De oorzaak van deze vertragingen ligt voor een flink deel bij de provincies. Niet alle provincies stuurden de afgelopen jaren hun derogatiegegevens ter invoer. Na enkele herinneringen via mail en telefoon wordt doorgaans van 10 of elf provincies antwoord ontvangen, vaak te laat. Dit terwijl provincies wettelijk verplicht zijn de gegevens over de derogaties te verschaffen (Bijlage 1, Ff-wet art. 68, lid 7 en art. 71). De aangeleverde gegevens blijken bovendien variabel en niet altijd compleet. De ene provincie vult de meegeleverde Excelspreadsheet in, de ander levert een eigen spreadsheet of alleen een verzameling pdf-bestanden van de ontheffingen. Regelmatig ontbreken gegevens over het aantal gedode dieren.

De redenen waarom dit proces niet goed loopt, zijn niet helemaal duidelijk. Mogelijk krijgen de provincies de gegevens van de Faunabeheereenheden (FBE) pas laat omdat het seizoen tot het voorjaar loopt. Mogelijk wordt het belang van de derogatierapportage niet onderkend of hebben de ontheffingsverleners het te druk, waardoor het invullen van de Excel spreadsheet te weinig prioriteit krijgt. Wellicht zijn afspraken over rol en taakverdeling rijk-provincies en tijdsfad onvoldoende herbevestigd.

We stellen voor de provincies te benaderen en hun te vragen welke knelpunten zij ervaren, wat we gezamenlijk kunnen doen om de gegevensvoorziening te verbeteren en de nuttige toepassingen te inventariseren om de bruikbaarheid te vergroten, waardoor de 'verplichting' minder zwaar valt. Indien de provincies na deze inspanningen nog steeds geen prioriteit geven aan het verstrekken van de benodigde gegevens, stellen we voor dat het ministerie de provincies formeel verzoekt de benodigde gegevens op tijd te leveren.

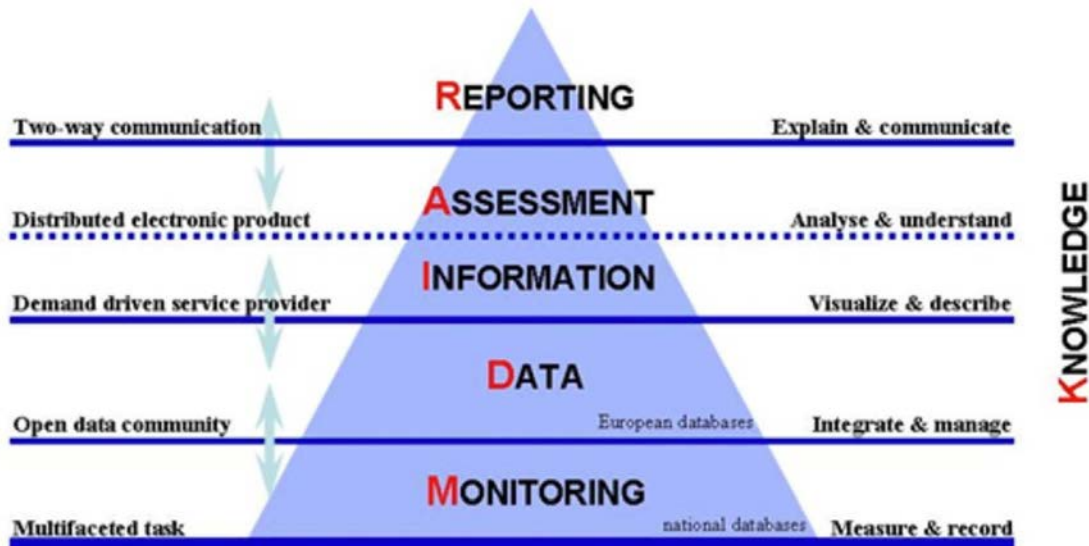
3.2 Informatiebehoefte

Deze paragraaf geeft een omschrijving van de informatiebehoefte van de EC: welke basisgegevens zijn nodig voor het kunnen beantwoorden van de beleidsmatige vragen. De MDIAR-keten (Figuur 2), opgesteld door het Europees Milieuagentschap, geeft de stroom van data en informatie weer, gaande van nationale monitoring tot de Europese rapportage. Door het meten en registreren (monitoring), het integreren en beheren (data), het visualiseren en beschrijven (informatie) en het analyseren en interpreteren van data (assessment) en vervolgens het toelichten en communiceren van de resultaten van desbetreffende data-analyses en interpretaties (rapporteren), wordt kennis gegenereerd; in dit geval over de impact van de ontheffingen op de staat van instandhouding. Een beschrijving van de relatie tussen beleidsvraag, informatiebehoefte en gegevensbronnen voor de derogatierapportages staat in Tabel 3. De EC voert zelf de assessment uit. Een beschrijving van de assessment, maatlat of normen waarmee de gegevens beoordeeld worden en de beleidsvraag beantwoord, maakt daarom geen onderdeel uit van deze beschrijving (zie ook paragraaf 2.1.3).

De benodigde gegevens zijn bijv. aantal ontheffingen, de aantallen verstoorde, weggenomen/gedode individuen van een soort, het aantal verstoorde of vernielde rust- en verblijfplaatsen, redenen voor ontheffing, activiteiten, vangmethoden, overweging van alternatieven, beoordeling impact op de populatie. Een gedetailleerde beschrijving van de benodigde informatie staat in paragraaf 4.1. Alterra

extraheert de door de EC gevraagde informatie uit de door RVO verleende ontheffingen en uit de provinciale tabellen (Tabel 3). Bijna alle voor de rapportages benodigde gegevens zouden daarom moeten zijn opgenomen in de verleende ontheffing en bijbehorende toelichting.

The EEA framework to provide policy relevant information

Figuur 2 MDIAR-keten.

Tabel 3

Relatie tussen beleidsvraag, informatiebehoefte en gegevensbronnen.

Rapportage	Beleidsvraag	Informatie-behoefte	Manier van beschrijven informatie. Link met rapportage format	Bron (o.a. RVO archief)	Wie beheert de data
Derogaties Soorten HR en VR	Beoordeling van de impact van de derogaties op de staat van instandhouding van de soorten. Hoeveel individuen van welke planten- en diersoorten worden weggenomen en waarom? Hoeveel vaste rust- en verblijfplaatsen worden verstoord of vernietigd?	Soort	Keuzemenu	ontheffing	RVO / provincie
		Regio	Keuzemenu	ontheffing	RVO / provincie
Locatie		Vrije tekst	ontheffing	RVO / provincie	
Beoordeling van alternatieven		Tikbox en Vrije tekst	ontheffing	RVO / provincie	
Toegestane activiteiten		Keuzemenu + anders (vrij)	ontheffing	RVO / provincie	
Toegestane methoden		Keuzemenu + anders (vrij)	ontheffing	RVO / provincie	
Redenen voor ontheffing		Keuzemenu + anders (vrij)	ontheffing	RVO / provincie	
Aantallen in ontheffing (licensed)		Aantallen individuen, eieren, 'broedplaatsen' en 'rustplaatsen'. + anders (vrij)	ontheffing	RVO / provincie	
Aantallen die zijn weggenomen (actually taken)		Aantallen individuen, eieren, 'broedplaatsen' en 'rustplaatsen' + anders (vrij)	Rapporten, Jaarverslag FBE FRS	initiatiefnemers, faunabeheereenheden	
Rapportage: Eind-verantwoordelijk EZ, voorbereiding via WOT N&M en Alterra Wageningen UR					

3.2.1 Knelpunten & aanbevelingen

De door RVO en provincies aangeleverde gegevens in de ontheffingen en tabellen zijn vaak niet compleet. De EC geeft in een van haar overzichtsevaluaties aan dat Nederland te weinig informatie levert om de impact van de derogaties op de staat van instandhouding te kunnen beoordelen (Bijlage 2). De derogatierapportages voldoen dus niet aan de informatiebehoefte van de EC. De

belangrijkste constatering en gebreken en het verzoek van de EC (EC, 2014) om dat op te lossen, zijn:

1. *Please fill all the relevant fields in the HaBiDeS form. In particular individual numbers of population, "licensed" and "actually taken" are frequently incomplete or inconsistent.*
2. *Do not abuse the "free text" function. This is happening in particular for the indication of the species.*
3. *Limit multi-species derogations as much as possible. It is impossible to provide specific numbers for each species in the current form.*

Ad 1. In de ontheffingen van RVO staan geen gegevens over aantallen nestgelegenheden, rust- en verblijfplaatsen die worden verstoord of vernield ('licensed' en 'taken'). Die gegevens worden door het bevoegd gezag niet opgevraagd bij de initiatiefnemers. Als ze wel worden gevraagd, staan ze in een niet-openbaar natuurrapport. In de provinciale tabellen zijn soms wel/soms geen gegevens opgenomen van het aantal geschoten dieren (aantal weggenomen dieren). Deze gegevens kunnen dus vaak niet worden ingevuld in HaBiDeS. Zonder deze gegevens kan de EC moeilijk de impact op de populaties bepalen.

Ad 2. Afgelopen jaren is weinig prioriteit gegeven aan het invullen van de derogatierapportages. Soms zijn stukken Nederlandse tekst uit de ontheffing 'geknipt en geplakt' in de rapportage. Er werd steeds weer wat anders ingevuld.

Ad 3. Afgelopen jaren is bij een ontheffing die meerdere soorten omvat, de hele soortenlijst in een derogatie in de rapportage gezet, waardoor de overige ingevulde gegevens niet meer specifiek voor een soort zijn. Ontheffingen met soortenlijsten en stukken gekopieerde tekst zijn niet meer te kwantificeren in samenvattende overzichten.

Door deze manier van invullen, hebben we zelf ook geen overzicht voor welke soorten vaak ontheffingen worden aangevraagd, in welke gemeente veel ontheffingen worden aangevraagd, welke methoden vaak worden gebruikt etc. De derogatierapportages waren daardoor nauwelijks bruikbaar voor evaluaties zoals die in 2011 (Van Veen et al., 2011). We stellen voor de invoer daarom zo veel mogelijk te standaardiseren (zie hoofdstuk 4.1). Bij het standaardiseren is het HaBiDeS-format leidend.

We constateerden een behoorlijk lange lijst met problemen en onduidelijkheden in relatie tot de gevraagde gegevens die ingevuld moeten worden. Inmiddels is er een nieuwe HaBiDeS-webtool en een nieuwe handleiding waardoor veel onduidelijkheden zijn verhelderd. Hieronder staan deze onduidelijkheden (opgeloste en nieuwe) genoemd en hoe we daar in de nieuwe HaBiDeS-webtool mee omgaan.

Problemen en onduidelijkheden 'opgelost' door nieuwe HaBiDeS-tool:

1. Bij een derogatie die meerdere soorten omvat, moet in de nieuwe webtool per soort een formulier worden ingevuld. Bij een derogatie die meerdere jaren omvat, moet per jaar een formulier ingevuld worden en alleen het formulier dat hoort bij het betreffende rapportagejaar moet worden gerapporteerd. Consequentie hiervan is dat het aantal in te vullen formulieren explosief vermenigvuldigt. Voor een ontheffing met tien soorten die voor drie jaar wordt verleend, moeten dertig formulieren worden ingevuld. Gelukkig kunnen we de formulieren kopiëren en alleen de soort-specifieke gegevens aanpassen.
2. Voorheen was onduidelijk welke ontheffingen we wel of niet moesten rapporteren. Het houden van opgezette dieren heeft bijvoorbeeld geen impact op een populatie. De handleiding van de laatste versie zegt daar nu over: meerjarige ontheffingen voor het houden van levende dieren, opgezette dieren, wetenschappelijke collecties, dierenopvangcentra e.d. hoeven maar één keer te worden gerapporteerd. De meerjarige periode kan worden opgegeven, maar krijgt een rode waarschuwing. Die kan je negeren.
3. Voorheen was onduidelijk of we exoten zoals de nijlgans moesten rapporteren. Als de soort niet in de soortenlijst stond, kon je deze opgeven als 'free text'. Dat kan niet meer in de nieuwe webtool. Als de soort niet voorkomt in de soortenlijst, dan rapporteren we hem niet.

-
4. Voorheen konden we ook soortengroepen opgeven zoals 'ganzen' of 'meeuwen'. Dat kan niet meer. De soortengroep die we nu opgeven, is 'birds' of 'mammals', waarbij we aanvinken of het alle vogelsoorten betreft of niet.
 5. Voorheen moesten we ook de populatiegrootte van de betreffende soort invullen. De populatiegrootte wordt in de zesjarige VHR-rapportages gerapporteerd als range (min. en max.), terwijl in HaBiDeS maar één getal kon worden ingevoerd. We namen hiervoor het gemiddelde van de min. en max. van de range. In de nieuwe HaBiDeS-webtool wordt populatiegrootte niet meer gevraagd.
 6. Voorheen veroorzaakte een ingevulde nul bij 'actually taken' foutmeldingen bij het indienen van de rapportage. Netto werden er geen soorten/rustplaatsen weggenomen, omdat de individuen werden verplaatst en rustplaatsen hersteld of gecompenseerd. De verstoring is tijdelijk. Bij 'actually taken' kan in de huidige HaBiDeS een unknown of een 0 worden ingevuld.

Problemen en onduidelijkheden 'niet opgelost' door nieuwe HaBiDeS-tool en een voorstel hoe we hier mee omgaan.

1. Benodigde gegevens over impact op de populatie is in de nieuwe HaBiDeS-webtool vervallen. Nu wordt er gevraagd: *if the population affected by the derogation is endangered or declining, provide evidence that the derogation is not detrimental to the population*. We nemen aan dat bij ruimtelijke ontwikkelingen (art. 75) het nemen van voldoende mitigerende maatregelen (= ontheffingsvoorwaarden) de impact nihil is en vullen in: *The national conservation status of the species concerned is not affected, neither is the local population, as long as the activities are carried out in accordance with the conditions and measures that are bound to the exemption*. Bij schadebestrijding (art. 68) komt de soort meestal zo veelvuldig voor dat de impact op de populatie ook verwaarloosbaar (negligible) is.
2. De derogaties worden gerapporteerd per kalenderjaar. Daarom is de jaargrens derogatierapportage niet gelijk aan de seizoengrens van de FBE waarover wordt gerapporteerd. Niet duidelijk is hoe we het beste met deze gegevens kunnen omgaan. De EC beantwoordt onze vraag met: *Concerning the derogation lasting from May to May, would it be possible to separate it in two derogations covering separate calendar years and send us in 2014 only the one covering May-December 2013 (including individual numbers), while leaving the one covering January-May 2014 for next year?* We stellen voor de rapportage te doen in het jaar van aanvraag, d.w.z. rapportage van jachtseizoen 2013-2014 bij de derogatierapportage van 2013.
3. Soms betreft een derogatie een aanpassing op een eerder afgegeven versie. In een nieuw kalenderjaar rapporteren we de laatst afgegeven versie.
4. Er is een vraag over "*modes of transport covered by the derogation*" wel en niet opgenomen in Annex IV(b). Annex IVb gaat echter niet over transport van soorten, maar over achtervolging van soorten met voertuigen en afschot vanuit voertuigen. De Ff-wet geeft echter wel een ontheffing voor 'vervoer van soorten'. Dit is verwarrend. Alleen bij schadebestrijding zou de vraag over modes of transport relevant kunnen zijn. We vullen dit alleen in als de provincies dit ingevuld hebben.
5. De geweren waarmee de ganzen worden geschoten, zijn hoogstwaarschijnlijk geen "*Semiautomatic weapons*". Toch is dit niet altijd duidelijk uit de gegevens van provincies. We hebben daarom hier (semiautomatic) weapons ingevuld.
6. Een onduidelijke vraag in de nieuwe HaBiDeS-tool (VR) is: *why is this derogation necessary?* Die keuzemogelijkheden zijn:
 - i. *The species is not a huntable species according to Annex II of the Birds Directive and/or according to the Bern Convention.*
 - ii. *The derogation is granted for a period that includes the reproductive season of a bird species or, in the case of migratory birds species, it includes the period of return to their rearing grounds.*
 - iii. *The derogation is granted for the use of modes of transport listed in Annex IVb of the Birds Directive and/or the use non-selective means, arrangement or methods (including those listed in Annex IVa of the Birds Directive).*
 - iv. *Other reasons (i.e. none of the above three options applies to this derogation).*

In de user manual staat dat de meerderheid van de derogaties wordt verleend vanwege de wettelijke bescherming van een soort. Dat ook zo in Nederland. Echter, is de wettelijke status gelijk aan het niet staan op Bijlage II (optie 1)? Maar ook de Bijlage II-soorten zijn wettelijk beschermd. Immers, de jacht op deze soorten mag de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengen. In Nederland is bovendien meestal geen sprake van jacht, maar verjaging met afschot. We hebben hier besloten om steeds voor optie 4 te kiezen.

7. Onduidelijk is verder of we de volgende verklaring moeten aanvinken: *"By ticking this box, the authority declares that all measures (including supervisory measures) have been taken to ensure that this derogation is fully compliant with the legal requirements under the Bern Convention."* Zijn de derogaties altijd in overeenstemming met de Bern Conventie of zijn er uitzonderingen? Zo ja, wanneer is er sprake van een uitzondering? We hebben hier besloten om de optie niet aan te vinken.

Bij de onduidelijke vragen geven we dus bovenstaande antwoorden. Indien het ministerie geen uitsluitsel kan geven wat er in de rapportage moet worden ingevuld, houden we ons aan het bovenstaande voorstel. Wanneer er in een later stadium toch iets anders moet worden ingevuld, kunnen we dat alsnog aanpassen en een tweede versie van de rapportage indienen bij de EC.

3.3 Techniek

Deze paragraaf beschrijft de technische specificaties van de HaBiDeS-tool. De nieuwste versie is een webtool (<http://webforms.eionet.europa.eu/>). HaBiDeS (the Habitats and Birds Derogation System) moet worden gebruikt om art. 9 (BD) en art. 16 (HD) derogaties te rapporteren en is bedoeld om de efficiëntie van de derogatierapportages te verhogen en de bruikbaarheid te vergroten. In het verleden werd namelijk door de lidstaten op allerlei manieren (zelfs handgeschreven) gerapporteerd. De analyses die de EC op de rapportages moest doen, waren daarom lastig en kostten veel tijd.

De applicatie bestaat uit:

1. Een "webtool" HaBiDeS (Bijlage 3): om de gegevens in te voeren.
2. Een xml-schema (Bijlage 4): het rapport zelf.
3. Een Reportnet-based application EIONET (Bijlage 5): om het rapport in te dienen.

3.3.1 Knelpunten & aanbevelingen

We hebben in voorgaande jaren te lang hebben doorgewerkt met een oude versie van HaBiDeS (v2.6) omdat er in de invoermodules niets veranderd leek en Accessdatabase voor de databasedeskundige invoerder de meeste mogelijkheden gaf. De xml's waren echter een vervelend format om mee te werken voor inhoudelijke deskundigen en HaBiDeS v2.10 bleek een flinke verbetering. In HaBiDeS v2.10 kon men Excelbestanden uitvoeren, tabellen voor de Bern-derogatierapportages uitvoeren en kon men Quality assessments runnen, waardoor de foutmeldingen niet pas bij het uploaden zichtbaar werden. In 2015 kwam een nieuwe webtool beschikbaar.

We constateren – ook na het beschikbaar komen van de webtool – de volgende knelpunten:

- Een xml-bestand is een onoverzichtelijk en lastig format. Om te controleren of er fouten zijn gemaakt, moet je alle derogaties langslopen. In een Excelbestand kunnen kruistabellen direct zichtbaar maken (en kwantificeren) welke waarden zijn ingevuld. In een dergelijk bestand is het opsporen van typefouten relatief makkelijk. Voor het ministerie is een Excelbestand makkelijker te controleren dan een xml-bestand. In de nieuwe webtool is er inmiddels een mogelijkheid voor uitvoer in Excel.
- Fouten kunnen het best gecorrigeerd worden in het xml-bestand met Notepad++ (zoek en vervang) en niet in HaBiDeS; met name bij dezelfde fout in meerdere derogaties.
- Omdat de nieuwe webtool een andere lijst met vragen heeft dan de vorige versies, zijn de xml's van de voorgaande HaBiDeS-versie niet zonder gegevensverlies binnen te halen.
- Daarnaast kan HaBiDeS niet worden uitgebreid met extra vragen die nodig kunnen zijn om de gegevens beter toepasbaar te maken voor nationale doeleinden.
- De website van de EC (EIONET) voor het indienen van de rapportage wijst zich niet vanzelf. Het is zaak de handleiding stap voor stap te volgen.
- Eenmaal ingediend, is aanpassing niet meer mogelijk. Dit leidt tot het dilemma bij (te) laat indienen van gegevens. Hoe lang blijven we wachten op de ontbrekende gegevens?
- De rapportage is niet efficiënt. De datasystemen van RVO en provincies sluiten niet aan bij het HaBiDeS-format. RVO heeft een website waarop de aanvraag digitaal kan worden ingediend door een initiatiefnemer. Ondanks dat de aanvraaggegevens digitaal zijn, moeten de gegevens nogmaals worden ingetypt voor de derogatierapportages. Het efficiëntst en het minst foutengevoelig zou zijn als de gegevens van de aanvraag direct kunnen worden omgezet in het rapportageformat.

4 Rapportage handleiding

Dit hoofdstuk is technisch en vooral bedoeld voor de rapporteur. Voor efficiënte rapportages zouden de benodigde gegevens zo veel mogelijk al bij de ontheffingsaanvraag moeten worden opgevraagd. Paragraaf 4.1 is daarom ook relevant voor de ontheffingsverlener. In paragraaf 4.1 staat een beschrijving van de gegevens die moeten worden gerapporteerd door middel van een beschrijving en uitleg van de invoervelden van de rapportagetool HaBiDeS. De volledige tekst van de velden en die van de keuzemogelijkheden (multi-select en select one) staan in Bijlage 3.

Belangrijk is dat de invoervelden zo gestandaardiseerd mogelijk worden ingevuld. Daartoe zijn voor vrije-tekstvelden invoerlijsten gemaakt waaruit de rapporteur kan kopiëren. Deze lijsten staan in Bijlage 7. Op basis van deze beschrijving kan de rapporteur HaBiDeS vullen. In paragraaf 4.2 wordt beschreven hoe de rapporteur de gegevens indient bij de EC door ze te uploaden bij de EIONET-website. In paragraaf 4.3. wordt de totstandkoming van de Bern-derogatie rapportage beschreven.

4.1 Invoer HaBiDeS

In onderstaande Tabel 4 worden de invoervelden van HaBiDeS beschreven, de vrijheidsgraden (van auto-filled tot free text) en van de velden benoemd (Description) en de invoermogelijkheden uitgelegd (licht rood gemarkeerde vakken). Ook staat aangegeven voor welke richtlijn (VR = Vogelrichtlijn en/of HR Habitatrichtlijn) de informatie moet worden gerapporteerd.

Tabel 4

Beschrijving van de HaBiDeS-invoervelden.

Field	Description		
1 derogation reference Geen invloed op. Wordt automatisch gegenereerd a.h.v. de username. Alterra1-....	Auto-filled	VR	HR
2 user derogation reference Hier het nationale / provinciale nummer invullen Bijvoorbeeld: FF/75C/2011/0297"	Free text	VR	HR
3 user identity	Auto-filled	VR	HR
4 species covered by the derogation Er wordt een soort geselecteerd uit de soortenlijst van Annex IV en V van de Habitatrichtlijn en de vogels van de Vogelrichtlijn. Per afzonderlijke soort wordt een formulier ingevuld. Het gaat hier uitdrukkelijk alleen om de soorten waarvoor ontheffing is verleend (voor sommige soorten is bijvoorbeeld geen ontheffing nodig) en voor soorten die in de lijst staan.	Select one	VR	HR
5 species group covered by the derogation	Select one	VR	HR
6 this derogation covers all species of birds	Checkbox	VR	
7 sensitive derogation not to be published? Deze check-box dient te worden aangevinkt indien zich in de rapportage informatie bevindt die schadelijk kan zijn voor de soort indien het publiekelijk bekend wordt. We zetten in Nederland standaard geen vinkje.	Checkbox	VR	HR
8 derogation valid from (date) De ingangsdatum van de geldigheid van de ontheffing.	Date-picker	VR	HR
9 derogation valid to (date) Datum tot wanneer de ontheffing geldig is. Bij derogaties die langer dan één jaar geldig zijn - opknippen in meerdere formulieren, behalve voor het houden van (opgezette) dieren en collecties.	Date-picker	VR	HR
10 authority granting the derogation Dit betreft het bevoegd gezag; de autoriteit die verantwoordelijk is voor het verlenen van de ontheffing. Dat is voor ruimtelijke ontwikkelingen veelal het ministerie van Economische Zaken d.w.z. "Ministry of Economic Affairs". In geval van schadebestrijding de provincie, bijvoorbeeld "Provincie Utrecht". Belangrijk is een eenduidige schrijfwijze te hanteren. Zie Bijlage 7 - de bevoegd gezag-lijst.	Free text	VR	HR
11 country	Auto-filled	VR	HR

Field	Description			
12 region	Multi-select	VR	HR	Het betreft hier de provincie of provincies waar de activiteiten zullen plaatsvinden. Door meerdere provincies aan te klikken, worden er ook meerdere geselecteerd. Er is ook een keuze voor alle regio's of voor "Extra-Regio" (=Marien). In verband met eenduidigheid hier de provincie aanklikken en niet subregio's. Nadere locatie-aanduidingen kan bij location.
13 location	Free text	VR	HR	Hier dient de naam van de gemeente of gemeenten te worden ingevuld alwaar de activiteiten zullen plaatsvinden. Om schrijffouten te vermijden en standaardisatie te bevorderen, kopieer tekst uit de gemeentelijst. Zie Bijlage 7 - gemeente-lijst
14 why is this derogation necessary?	Multi-select	VR		We kiezen hier voor optie 4 "other reasons" (zie paragraaf 3.2.1)
14 legal justification for granting the derogation	Multi-select	VR	HR	Belang van de ingreep vooral bij ruimtelijke ontwikkelingen niet altijd duidelijk. Dan bij 15 vrije tekst invullen.
15 further details on the legal justification	Free text	VR	HR	Om schrijffouten te vermijden en standaardisatie te bevorderen, kopieer tekst uit de belangenlijst. Zie Bijlage 7 - belangen-lijst
16 if the derogation is granted on the basis of Art. 9.1.c BD/ Art. 16.1.e HD, provide evidence that the following requirements are fulfilled:		VR	HR	Hebben we niet eerder ingevuld.
17 main activity covered by the derogation	Select one	VR	HR	
18 additional activities covered by the derogation (optional)	Multi-select	VR	HR	Keuze uit meerder opties van rijtje genoemd bij 17.
19 further details on the main activities covered by the derogation	Free text	VR	HR	Om schrijffouten te vermijden en standaardisatie te bevorderen, kopieer tekst uit de activiteiten-lijst. Zie Bijlage 7 - activiteiten-lijst
20 mean, arrangement or method covered by the derogation	Select one	VR	HR	Deze invulling is alleen van toepassing op het opzettelijk vangen en doden van dieren.
21 further details on the prohibited means, arrangements or methods covered by the derogation	Free text	VR	HR	Om schrijffouten te vermijden en standaardisatie te bevorderen, kopieer tekst uit de methoden-lijst. Zie Bijlage 7 - methoden-lijst
22 modes of transport covered by the derogation	Select one	VR	HR	Deze vraag gaat niet over transport van dieren, maar over opjagen met een voertuig. Is alleen van mogelijk van toepassing bij schadebestrijding (vnl. optie 3) alle overige derogaties optie 1 (= not relevant).
23 maximum number of individuals, eggs, nests, breeding sites, resting sites covered by the derogation, during the period		VR	HR	Minimaal een van de velden moet worden ingevuld. Het gaat hier om het aantal individuen, eieren, nesten, voortplantings- of rustgebieden waarvoor ontheffing is verleend. Indien het iets anders betreft, dient dat onder 'others' te worden ingevuld. Echter, bij de Nederlandse ontheffingen zijn gegevens over aantallen meestal niet bekend en niet opgenomen in de ontheffing. Vandaar dat hier vaak 'unknown' wordt aangeklikt en No information als justification opgegeven.
24 number of individuals, eggs, nests, breeding sites, resting sites actually affected as a result of the derogation		VR	HR	Hier dient het daadwerkelijke aantal te worden ingevuld nadat de activiteit is uitgevoerd, bijvoorbeeld het aantal gedode vogels van de soort. Minimaal een van de velden moet worden ingevuld. Faunabeheereenheden moeten rapporteren over het aantal gedode dieren bij schadebestrijding. Bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt meestal pas een ontheffing verleend als er mitigerende maatregelen worden getroffen, zodat er naar verwachting geen sprake is van wezenlijke effecten op aantallen. Vandaar dat hier vaak 0 of unknown wordt ingevuld.
25 the authority declares that all measures have been taken to ensure that this derogation is fully compliant with the legal requirements under the Bern Convention	checkbox	VR	HR	We kiezen hier vooralsnog deze niet aan te klikken (zie paragraaf 3.2.1)

	Field	Description		
26	by ticking this box the authority declares that all measures have been taken to ensure that this derogation is fully compliant with the legal requirements under the EU Birds Directive / Habitat directive Aanklikken	checkbox	VR	HR
27	if the population affected by the derogation is endangered or declining, provide evidence that the derogation is not detrimental to the population Hier invullen: 'The national conservation status of the species concerned is not affected, neither is the local population, as long as the activities are carried out in accordance with the conditions and measures that are bound to the exemption.' Bewijs kan er echter niet geleverd worden, omdat voor bewijs een evaluatie nodig is.	Free text	VR	HR
28	by ticking this box the authority declares that there is no other satisfactory alternative to the derogation Aanklikken	checkbox	VR	HR
29	if appropriate, provide a reference to alternatives rejected Onder het kopje 'Andere bevredigende oplossing' wordt in de ontheffing uitleg gegeven aan de alternatieven. Meestal gaat het om een beperkt aantal mogelijkheden. Zo zal bij ruimtelijke ontwikkelingen vaak gelden dat de activiteit locatie specifiek is of dat er geen betere alternatieven zijn. Bij schadebestrijding zullen de andere verjaagmogelijkheden onvoldoende effect hebben gehad. Om schrijffouten te vermijden en standaardisatie te bevorderen, kopieer tekst uit de alternatieven-lijst. Zie Bijlage 7 - alternatieven-lijst	Free text	VR	HR
30	controls carried out and results obtained by the controls	Free text	VR	HR
31	comments and notes	Free text	VR	HR

4.2 Uploaden rapportages op EIONET

Deze paragraaf beschrijft de controle van de HaBiDeS-uitvoer (hoofdstuk 4.2.1) en het uploaden op EIONET (hoofdstuk 4.2.2). HaBiDeS kan de derogaties uitvoeren in xml, Excel, html en Excel-tabellen voor de Bern Conventie. Excel is zeer bruikbaar voor controle van de gegevens; xml moet bij de EC worden ingediend door het bestand te uploaden op EIONET.

4.2.1 Controle ingevoerde gegevens

Controle HaBiDeS-database

Uitvoer van de derogaties naar een Exceltabel. In Excel kunnen ook frequentietabellen per invoerveld worden gemaakt. Hierin kan je nakijken of:

- Alle velden waarden bevatten, ook als geen informatie aanwezig is dan 0 of unknown invoeren in HaBiDeS;
- Er typefouten zijn gemaakt;
- Alle ontheffingen een begin- en einddatum hebben. De derogaties moeten geldig zijn in het betreffende jaar (dus ingangsdatum en niet datum van verlening of van aanvraag);
- Geen ontheffingen per ongeluk aangevinkt zijn als sensitive.

De verbeteringen vervolgens invoeren in de xml met Notepad++, Internet Explorer of met de HaBiDeS-tool.

Note: Wanneer bij het openen van de xml in Internet Explorer je in eerste instantie platte tekst te zien krijgt, dan wordt de stylesheet (XLS) niet gebruikt. Dan moet het XLS er lokaal worden bij gezet. Daartoe moet ook de verwijzing bovenin het xml-bericht worden aangepast naar lokaal: het pad er dus af, met een editor, Notepad++. Het is echter niet wenselijk om, afgezien van de stylesheet, in dit xml-bestand tekst te veranderen.

Qualiteitscontrole (QA/QC)

HaBiDeS bevat een knop "QA/QC" waarmee de kwaliteitscontrole wordt uitgevoerd naar een html-bestand. Deze controle geeft aan welke informatie er gemist wordt en het gebruik van vrije tekst. De Bern-export werkt alleen correct als er standaardvelden zijn gebruikt. Let op: niet alle fouten worden er met deze controle uitgehaald. Bekijk ook de kwaliteitscontroles bij het indienen op EIONET.

Controle ministerie van EZ

Het bestand moet voor uploaden gecontroleerd worden door de contactpersoon van het ministerie. Het ministerie wil graag het bestand zien in Excel; een xml is moeilijk leesbaar. De laatste versie na verbetering mailen naar de contactpersoon ter controle. Na goedkeuring van het ministerie in HaBiDeS de derogaties uitvoeren naar een xml-bestand en dat kan worden geüpload (zie paragraaf 4.2.2).

4.2.2 Envelop aanmaken en uploaden

De rapportage aan de EC is een xml-bestand. HaBiDeS kan de derogaties opslaan als xml-bestand. Voor het indienen van de rapportage moet het bestand worden geüpload naar de EIONET-website van de EC. In Bijlage 5 staan de onderstaande stappen geheel uitgeschreven, in combinatie met afbeeldingen van de website.

1. Ga naar de website: <http://webforms.eionet.europa.eu/>.
2. Inloggen via het account van de contactpersoon van het ministerie.
3. Eerst moet er een nieuwe Envelop gemaakt worden, waarin je de rapportage kunt uploaden. Bij het maken van de envelop moeten een titel, jaar en beschrijving worden opgegeven.
4. Door een task te activeren, kan het xml-bestand worden ge-upload.
5. Het vakje Restricted from public view niet aanvinken, alle ontheffingen zijn openbaar, dus de rapportage ook.
6. Id: niets invullen(!) –
7. Bekijk de kwaliteitscontroles of er nog foutjes in zijn gesloten. Verbeteren veranderen in de xml.
8. Als de rapportage goed is, aanvinken om te verwerken. Kies 'Complete task'. Dan wordt de QA nogmaals gerund en op de site geplaatst. De laatste stap om de rapportage definitief te maken: kies voor 'finish'.
9. Maak een screendump van de ontvangstbevestiging en stuur die naar het ministerie.

4.3 Rapportage Bern conventie

De onderstaande beschrijving is nog van toepassing op HaBiDeS V2.10. Een volgend draaiboek zal de ervaringen van de HaBiDeS-webtool beschrijven.

HaBiDeS heeft de mogelijkheid een uitdraai te maken van de habitatrichtlijnderogaties voor Bern. De export komt terecht in een Excelbestand: HaBiDeS_bern_export.xls. Er zitten 5 tabbladen in HaBiDeS_bern_export.xls die overeenkomen met 5 tabellen van het rapportageformat.

De export uit HaBiDeS is echter niet goed ingevuld voor de Bern-rapportage. Zo wordt 'killing' (code 30), vertaald in 'deliberate killing' (code a), terwijl dit bijvoorbeeld ook slachtoffers zijn van windmolens of bouwwerkzaamheden. Deliberate damage to or destruction of breeding or resting places (code b) en deliberate capture and keeping (code e) ontbreken. Bovendien is tabblad 4 (app III soorten) leeg en tabblad 5 gevuld met soortengroepen (reptiles, mammals e.d.).

Omdat de Bern-uitdraai niet goed gaat, hebben we de rapportagetabellen zelf gemaakt door kruistabellen te maken per soort met de benodigde Bern-informatie; namelijk het aantal individuen (actually taken), het aantal ontheffingen, de acties, redenen, methoden. Deze kruistabellen zijn gemaakt met de volledige Excelexport van HaBiDeS. De HaBiDeS-codes voor acties, redenen en methoden zijn vertaald in Berncodes (zie Bijlage 6). De soorten die in de appendices van Bern worden genoemd, hebben we een I-, II- en III-codering gegeven. Deze gegevens hebben we vervolgens uit de Excelexport van HaBiDeS gekopieerd naar het Excelformat van de Bern-tabellen.

De soortenlijsten van de Bernrapportage bevatten meer soorten dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn. Dat betekent dat er over meer soorten moet worden gerapporteerd dan de derogatierapportages van HaBiDeS. Een deel van deze soorten komt echter niet in de derogaties voor: deze soorten zijn opgenomen in Tabel 1 van de Flora-en faunawet of zijn zeezoogdieren of vissen. De soortenlijsten van de Bijlage I, II en III van Bern waarover we rapporteren, staan in Bijlage 8. De soorten die niet uit HaBiDeS kunnen worden geëxporteerd (zoals de waterspitsmuis en de das),

moeten worden opgezocht in de ontheffingen. Daartoe wordt gezocht op de soortnaam met de 'geavanceerd zoeken'-functionaliteit van het programma Adobe Acrobat XI Pro.

- Voor tabblad 2 (appendix II soorten) werden geen extra soorten in de ontheffingen gevonden.
- Voor tabblad 4 (appendix III soorten) werden 14 extra soorten gevonden (*Silurus glanis*, *Eliomys quercinus*, *Salamandra salamandra*, *Triturus helveticus*, *Triturus alpestris*, *Vipera berus*, *Martes foina*, *Crocidura leucodon*, *Anguis fragilis*, *Lacerta vivipara*, *Natrix natrix*, *Meles meles*, *Sciurus vulgaris*, *Neomys fodiens*). Voor deze soorten is extra informatie uit de ontheffingen gehaald (zie tabblad 4. In onderstaande Tabel 5).

Tabel 5

De 5 tabbladen in HaBiDeS_bern_export.xls die overeenkomen met 5 tabellen in de 5 hoofdstukken van het rapportageformat.

Tabblad 1. Strikt beschermde flora – app. I. Behorende bij hoofdstuk: "1. EXCEPTIONS CONCERNING STRICTLY PROTECTED FLORA SPECIES (ART. 5 - APPENDIX I)"	De tekst bij kolom 'impact on population' "The national conservation status of the species concerned is not at risk, neither is..." vervangen door None. In nieuwe rapportage staat dat er extra informatie moet worden toegevoegd. We hebben een kolom met conservation status, de staat van instandhouding, toegevoegd.
Tabblad 2. Strikt beschermde fauna – app. II Behorende bij hoofdstuk: "2. EXCEPTIONS CONCERNING STRICTLY PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 6 - APPENDIX II)"	De tekst bij kolom 'impact on population' "The national conservation status of the species concerned is not at risk, neither is..." vervangen door None. Wanneer er staat dat de activiteiten bijdragen aan verbetering van de populatie, is de tekst veranderd in Positive. Bij authorised action is 'a' niet ingevuld – killing is immers meestal niet deliberate bij ruimtelijke ontwikkelingen, b, c en e zijn toegevoegd op basis van de nummers van action uit HaBiDeS (zie Bijlage 7). Idem voor i-v in de de kolom reasons. In nieuwe rapportage staat dat er extra informatie moet worden toegevoegd. We hebben een kolom met conservation status, de staat van instandhouding, toegevoegd.
Tabblad 3. Valkenhouderij Behorende bij hoofdstuk: "3. EXCEPTIONS CONCERNING FALCONRY"	Geen records, de rapportage verwijst naar de VR-derogaties. See annual reports of the derogation to the Directive on the Conservation of Wild Birds (79/409/EEC)
Tabblad 4. Beschermde fauna – app. III Behorende bij hoofdstuk: "4. EXCEPTIONS CONCERNING PROTECTED FAUNA SPECIES (ART. 7 APPENDIX III)"	De tekst bij kolom 'impact on population' "The national conservation status of the species concerned is not at risk, neither is..." vervangen door None. Wanneer er staat dat de activiteiten bijdragen aan verbetering van de populatie, is de tekst veranderd in Positive. In de kolom 'reasons' is een waarde tussen i-v ingevuld op basis van de nummers van reasons uit HaBiDeS (zie Bijlage 7). De mogelijkheden voor de kolom 'exceptions made' zijn beperkt tot: Construction work (75c), Research (75a), Nature conservation (75c) and Repopulation (75a). Verder onderscheid in deze categorieën lijkt niet relevant en is minder eenduidig te achterhalen uit de ontheffingen. Deze categorieën zijn handmatig toegevoegd.
Tabblad 5. verboden middelen – app. IV Behorende bij hoofdstuk: "5. EXCEPTIONS CONCERNING THE USE OF MEANS OF CAPTURE AND KILLING SPECIFIED IN APPENDIX IV"	Voorgaande jaren is hier geen Tabel gerapporteerd. Er is alleen een opmerking gemaakt over het gebruik van mistnetten bij onderzoek naar vleermuizen. Toch wordt er bij verschillende soorten uit app II en III gebruik gemaakt van 'traps'. Wanneer bij methode in HaBiDeS 'traps' staat genoemd, zijn de soorten overgenomen in de tabel. In de kolom 'reasons' is een waarde tussen a-e ingevuld op basis van de nummers van reasons uit HaBiDeS (zie Bijlage 6).

De tabellen in de bovenstaande tabbladen zijn vervolgens gekopieerd naar de bijbehorende hoofdstukken in het rapportageformat. Naast de tabellen, wordt er extra informatie gevraagd "Where applicable, please add a text providing information on:

- *Information on the conservation status of the derogated species.*
- *The authority empowered to declare that the conditions have been fulfilled.*
- *Conditions of risk and the circumstances and the time and place under which exception where granted.*
- *The controls involved.*
- *Justification for derogation for a species in an unfavourable conservation status.*
- *Alternative solutions considered and scientific data to compare them.*
- *Results of derogations (e.g. Cumulative effects and compensation measures where relevant).*
- *Comments/notes".*

De conservation status is beschikbare informatie van de habitatrichtlijnsoorten en toegevoegd in de tabellen. De overige vragen zijn beantwoord met de volgende tekst:

Bij hoofdstuk 2: *"The national conservation status of the species concerned is not affected, neither is the local population, as long as the activities are carried out in accordance with the conditions and measures that are obligated by the individual exemptions. These conditions and measures are tailor-made for each exemption depending on the species concerned, the planned activities (i.e. construction work, nature development, research) and site specific characteristics. The species in the list are sometimes captured to be relocated directly to a nearby habitat to avoid casualties of human activities. To minimise the destruction of eggs, the eggs are deliberately taken and relocated to a nearby habitat. Controls are carried out by Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) and if necessary by the police, the Dutch Food and Safety Authority (NVWA) and civil servants (BOAS)."*

Bij hoofdstuk 4: *"The exceptions to species listed in Appendix III concern only those captured or killed using indiscriminate means of capture or killing and in particular methods specified in Appendix IV. The species in the list are sometimes captured to be relocated directly to a nearby habitat to avoid casualties caused by human activities or they are captured for research purposes. When measures are carried out in accordance with the conditions and measures that are obligated by the individual exemption, no impact on the population is expected. When measures for nature conservation (nature development, restauration) are carried out in accordance with the conditions and measures that are required by the exemption, no direct impact on the population of the species is expected. However, those measure are taken to protect flora, fauna and their habitat. Hence, the results of these measures is expected to have a positive impact on the population on the long run."*

For "Big game", namely Red deer (Cervus elaphus), Fallow deer (Dama dama), Roe deer (Capreolus capreolus) and Mouflon (Ovis musimon), there is a limited bag licence system issued by the provinces of The Netherlands based on annual censuses. A specific number of individuals are killed every year in a specific period to prevent serious damage to crops, forests, protected animals and plants, and in the interests of public safety (car accidents).

For exception on birds: see annual reports of derogations to the Directive on the Conservation of Wild Birds (79/409/EEC)."

Bij hoofdstuk 5: *"The use of means of capture and killing specified in Appendix IV for:*

- a) Exploitation of species in Appendix III*
- b) Species in Appendix II subject to exception (Article 9)*

For research and education mostly 'traps' or 'nets' are used to capture individuals of undefined species of amphibians, reptiles, mammals, fish, invertebrates and bats. Exceptions for specific species are reported in the table below. The used traps are life traps.

As far as killing/capturing for reasons of prevention of damage to crops, etc. is concerned, no permission is given to use of the means mentioned in Appendix IV. For exception on birds: see annual reports of derogations to the Directive on the Conservation of Wild Birds (79/409/EEC)."

Bij hoofdstuk 1 ging het alleen om een ontheffing van tijdelijke natuur. Daar is de volgende opmerking gemaakt: *"The exemption concerns 'temporary nature'. The species is not observed at the building site yet, but might grow there at the near future."*

De conceptrapportage is ter commentaar gestuurd naar de contactpersoon van het ministerie van EZ en na het verwerken van dit commentaar opgestuurd naar het secretariaat van de Bern Conventie.

5 Vooruitblik op komende derogatierapportages

5.1 Wet natuurbescherming

De belangrijkste wetten die de natuur beschermen, de Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en de Boswet, zullen worden samengevoegd tot één wet: de wet Natuurbescherming. De staatssecretaris van Economische Zaken heeft het oorspronkelijke wetsvoorstel op 17 augustus 2012 aangeboden aan de Tweede Kamer en op 18 juni 2014 is een Nota van Wijzigingen naar de Tweede Kamer gestuurd. De Tweede en Eerste Kamer moeten het voorstel van de Wet natuurbescherming nog goedkeuren. Verwacht wordt dat de wet halverwege 2016 in werking treedt.

Het wetsvoorstel kent verbetervoorstellen op onder andere het vlak van regie, bevoegdheidsverdeling en uitvoering, van administratieve lasten en op het vlak van instrumenten. Daarnaast is er een aangepast voorstel van soortlijsten die onder wettelijke bescherming vallen.

Deze mogelijke wijzigingen kunnen effect hebben op de derogatierapportages:

- Nieuwe instrumenten die leiden tot vrijstellingen, kunnen leiden een verandering in derogaties;
- Nieuwe bevoegdheden kunnen leiden tot nieuwe actoren bij het derogatieproces.

Dit wordt in de volgende paragrafen nader toegelicht.

5.1.1 Nieuwe instrumenten

In vergelijking met de bestaande natuurwetgeving is het nieuwe stelsel volgens het ministerie eenvoudiger, toegankelijker en minder belastend, onder meer door vervanging van enkele individuele toestemmingsvereisten door generieke regels en vrijstellingen.

Een vrijstelling is een algemeen geldende uitzondering op een wettelijk verbod voor een bepaalde categorie van gevallen (combinatie activiteit-soort). Deze nieuwe taak van de provincie is omschreven in artikel 3.3 (voor Vogelrichtlijnsoorten) en 3.8 (voor Habitatrictlijnsoorten) van het wetsvoorstel Natuurbescherming.

Er lijken op drie wijzen van vrijstellingen voor VHR-soorten mogelijk:

1. Vrijstelling via gedragscodes conform artikel 3.29 (vogels en HR Bijlage IV-soorten);
2. Vrijstelling via provinciale verordening conform artikel 3.3 lid 2 (vogels) en 3.8 lid 2 (HR Bijlage IV-soorten);
3. Vrijstelling via beheerplan Natura 2000 of programma in het kader van een programmatische aanpak conform artikel 3.3 lid 7b (vogels) en artikel 3.8 lid 7b (HR-Bijlage IV-soorten).

Ad 1. Vrijstelling gedragscode artikel 3.29 voor bestendig beheer en gebruik en voor niet-VHR-soorten ook bij ruimtelijke ontwikkelingen

Gedragscodes kunnen worden opgesteld door overheden of organisaties die vaak dezelfde handelingen verrichten en daarvoor, zonder vrijstelling via een gedragscode, steeds een ontheffing zouden moeten aanvragen. Gedragscodes hebben in principe een landelijke geldigheid en kunnen door een ieder gebruikt worden, mits men handelt in overeenstemming met de gedragscode.

Via een gedragscode was voor VHR-soorten al een vrijstelling mogelijk van activiteiten die vielen onder de belangen: uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik. Dit werd mogelijk gemaakt met een Algemene Maatregel van Bestuur d.d. 23 februari 2005. De activiteit ruimtelijke ontwikkeling en inrichting gold daarbij ook als een vrij te stellen activiteit, maar níet voor de zogenaamde Tabel 3 soorten Ff-wet: soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en in Bijlage 1 van de AMvB. Volgens de toenmalige toelichting op het instrument gedragscodes bevat ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een breed scala van grootschalige en kleinschalige activiteiten: van de aanleg van wegen tot het bouwen van een schuur (bron: Buiten aan het werk). Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting is alleen

een geldig belang binnen de Habitatrichtlijn als de activiteit te beschouwen is als een dwingende reden van groot openbaar belang.

Artikel 3.29, eerste lid, voorziet in een algemene opsomming van kaders waarin activiteiten plaatsvinden waarvoor een gedragscode wordt vastgesteld. Uiteraard dient t.a.v. de VHR-soorten aan de eisen van de betreffende richtlijnen te worden voldaan. Dat brengt mee dat, aangezien de richtlijnen ruimtelijke ontwikkelingen niet als uitzonderingsgrond noemen, gedragscodes voor ruimtelijke ontwikkelingen m.b.t. de VHR-soorten ook in het wetsvoorstel niet mogelijk zijn.

Onder het nieuwe wetsvoorstel blijft het goedkeuren van gedragscodes een taak voor de minister van EZ. In artikel 3.29 lid 2 staan de vereisten die gelden bij het goedkeuren van een gedragscode. Voor vogels geldt dat daarbij moet worden voldaan aan de voorwaarden van artikel 3.3 lid 4: er bestaan geen andere bevredigende oplossingen, zij is nodig vanuit een geldig belang van de VR en zij leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Voor HR Bijlage IV-soorten geldt ook het ontbreken van alternatieven in combinatie met de (andere) belangen vanuit de HR en de vereiste dat geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populatie van de betrokken soort in zijn natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Ad 2. Vrijstelling via provinciale verordening art. 3.8 lid 2

Artikel 3.3 en 3.8 van het wetsvoorstel Natuurbescherming regelen de bevoegdheid van de provincie een vrijstelling te verlenen door Gedeputeerde Staten en een vrijstelling via een verordening door Provinciale Staten. In de verordening kan vrijstelling worden verleend voor een of meer van de verboden onder artikel 3.5 en 3.6 (= artikel 3.5 HR en art. 3.1 VR en de oude artikelen 8 t/m 12 Ff-wet) ten aanzien van aangewezen soorten dieren en planten of ten aanzien van aangewezen voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van soorten.

Ook een dergelijke vrijstelling moet voldoen aan alle derogatievoorwaarden van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Uit de Memorie van Toelichting wordt vooralsnog niet duidelijk wat dit precies inhoudt en wanneer een provincie hiertoe kan overgaan. Uit de toelichting in de memorie die geldt bij een vrijstelling via een provinciale verordening bij gebiedsbescherming, lijkt het erop dat op deze wijze aan burgers en ondernemers meer duidelijkheid kan worden verschaft over de reikwijdte van de ontheffingsplicht voor soorten.

In de Memorie van Toelichting staat: *“Voor de bevoegdheidsverdeling bij besluiten met betrekking tot het toestaan van activiteiten of projecten – zoals vergunningen, ontheffingen, aanschrijvingen – geldt als uitgangspunt dat bevoegd zijn gedeputeerde staten van de provincie waar de activiteit plaatsvindt of het project wordt uitgevoerd (voorgesteld artikel 1.3, eerste lid). Hetzelfde geldt voor het stellen van generieke regels ten aanzien van dergelijke projecten en activiteiten, in de vorm van een verordening, met dien verstande dat dan provinciale staten in plaats van gedeputeerde staten – behoudens delegatie – bevoegd zijn (voorgesteld artikel 1.3, tweede lid).”*

Ad 3. Vrijstelling via een beheerplan Natura 2000 of programmatische aanpak voor ruimtelijke ontwikkelingen

De wetsartikelen stellen dat de verbodsbepalingen niet van toepassing zijn op handelingen die worden beschreven in en verricht volgens een beheerplan Natura 2000 (zie artikel 2.3 lid 1) of een programma volgens de programmatische aanpak (zie artikel 1.11). De programmatische aanpak wordt mogelijk gemaakt via artikel 1.1 van het wetsvoorstel.

De Memorie van Toelichting zegt over deze programmatische aanpak: *“Ook buiten Natura 2000 kan een programmatische aanpak meerwaarde bieden, bijvoorbeeld voor de vormgeving van een actieve leefgebiedenbenadering op regionaal niveau voor bepaalde soorten waarvoor dat in het licht van de internationale verplichtingen nodig is. Ook dan kan de bundeling van de inzet van de bevoegdheden van verschillende provincies, gemeenten, waterschappen en andere overheden wellicht tot een meer doelmatige aanpak leiden en tegelijk ruimte voor economische en ruimtelijke ontwikkelingen genereren doordat met de programmatische aanpak zekerheid wordt geboden dat het streven naar een gezonde populatie van de betrokken soort daarbij niet in het gedrang komt.”* Een uitwerking van

de leefgebiedenbenadering is het opstellen van soortmanagementplannen op bijvoorbeeld het schaalniveau van een gemeente. In zo'n plan zijn (mitigerende en compenserende) maatregelen beschreven voor duurzaam behoud van de soort en voorzienbare ruimtelijke ontwikkelingen. Indien deze maatregelen voorafgaand aan de ruimtelijke ontwikkelingen worden genomen, wordt met het plan als geheel zorgvuldig gehandeld en is gegarandeerd dat er *"geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populatie van de betrokken soort in zijn natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan"*. Dit laatste is het derde toetsingscriterium bij het verlenen van vrijstellingen.

Wanneer het programma voorziet in het toestaan van handelingen die ertoe leiden dat in strijd met de beschermingsverboden van VHR-soorten wordt gehandeld, zal altijd moeten getoetst aan de VHR-ontheffingsgronden. Wanneer het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen, zal er geen ontheffing of vrijstelling kunnen worden verleend, ondanks dat het programma voorziet in allerlei gunstige natuurmaatregelen. Mogelijk biedt het programma wel een manier om überhaupt te voorkomen dat in strijd met de beschermingsverboden zal worden gehandeld (de situatie van "positieve afwijzing" bij ontheffingsaanvragen).

Door het opschalen van de activiteiten en het afstemmen van beschermingsmaatregelen voor de soort, zoals mitigatie en compensatie vooraf, bereikt men dat ook voldaan wordt aan het tweede toetsingscriterium van de HR, namelijk dat het plan als geheel geldt als dwingende reden van groot openbaar belang. Indien het plan sterk gericht is op herstel van de soort(en), kan ook een beroep worden gedaan op het belang van de bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats. De VR kent ook een dergelijk belang: ter bescherming van flora of fauna.

Betekenis veranderingen wetsvoorstel voor derogatierapportage

De vrijstelling via een programmatische aanpak is gericht op het combineren van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling met duurzaam behoud van soorten. Hierdoor zal het aantal ontheffingen dalen. Dit betekent dat de derogatierapportages ook minder uitgebreid zullen worden.

5.1.2 Bevoegdheidsverdeling

In de huidige praktijk worden ontheffingen en vrijstellingen namens de minister verleend door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). In de toekomst wordt Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag ontheffingsverlening beschermde soorten. Volgens de bestuurlijke afspraken 2011–2015 tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, zijn provincies verantwoordelijk voor de inrichting van het landelijk gebied en het regionale beleid op onder andere het vlak van natuur (bron: Memorie van Toelichting wetsvoorstel Natuurbescherming). Daarbij zijn in het verleden al veel taken naar de provincies gedelegeerd. Bij het wetsvoorstel Natuurbescherming is het uitgangspunt dat in beginsel alle uitvoeringstaken en bijbehorende bevoegdheden op het vlak van natuur bij de provincies worden gelegd. Voor het soortenbeleid betekent dit dat de provincie ook het bevoegd gezag wordt voor het verlenen van ontheffingen van de verboden die gelden voor beschermde soorten bij ruimtelijke ingrepen, het huidige artikel 75c Ff-wet. De provincie moet voor dit type ontheffingen onder het wetsvoorstel de inhoudelijke toetsing uitvoeren en verleende derogaties gaan aanleveren in plaats van RVO. Alterra verzamelt de derogaties en het ministerie van Economische Zaken blijft verantwoordelijk voor de rapportage. Het proces van de toekomstige derogatierapportage is schematisch afgebeeld in Figuur 3.

Dit is vastgelegd in artikel 3.3 lid 1 voor alle vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn en in artikel 3.8 lid 1 voor Habitatrichtlijnsoorten.

Naast de bevoegdheid (decentralisatie) verandert er onder het wetsvoorstel ook het een en ander ten aanzien van de procedurele uitvoering. Voor activiteiten die locatiegebonden zijn en waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, kan geen aparte ontheffing meer worden aangevraagd. De te verlenen ontheffing haakt verplicht aan bij de omgevingsvergunning in de vorm van de 'Verklaring van geen bedenkingen'. De gemeente is bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning en vraagt, wanneer natuurwaarden in het geding zijn, een 'Verklaring van geen bedenkingen' aan bij de

provincie. Er is dus sprake van een procedurele, en geen inhoudelijke integratie (aanhaken) van de uit te voeren natuurtoets in andere planvorming en besluitvorming.

Deze verplichte aansluiting is geregeld in artikel 10.7 van het wetsvoorstel, waarbij lid 3 sub k specifiek ingaat op de beschermde soorten. Bij de bescherming van vogels wordt hiernaar ook weer verwezen in artikel 3.3 lid 8 en bij HR Bijlage IV-soorten in artikel 3.8 lid 8.

Op dit moment is een dergelijk aanhaken bij de omgevingsvergunning optioneel (zie kader).

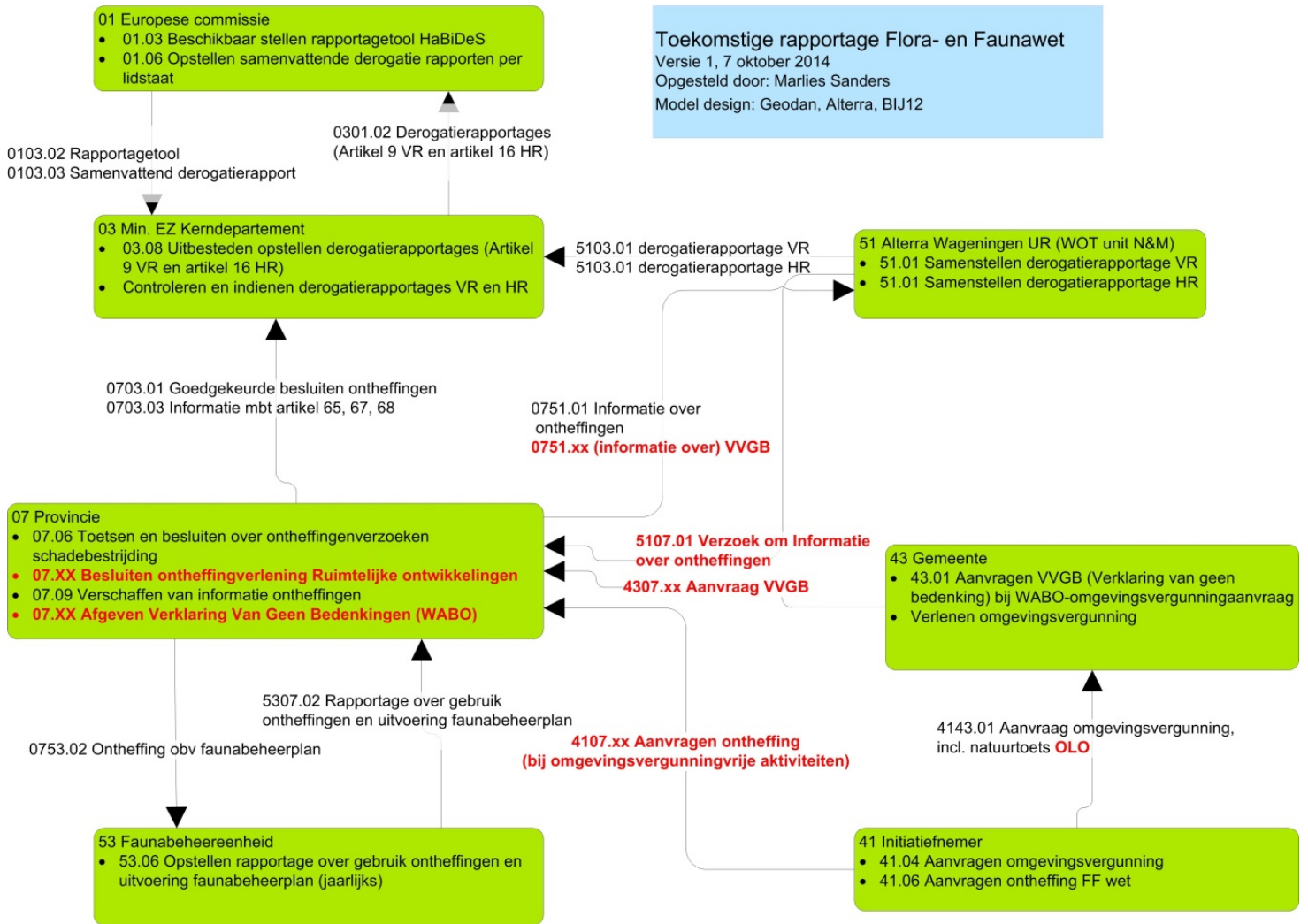
Kader: aanhaken natuur bij de omgevingsvergunning sinds WABO

Op 1 oktober 2010 is de WABO in werking getreden en daarmee de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning bundelt een scala aan vergunningen die voorheen apart werden aangevraagd. De ontheffing nodig bij ruimtelijke ontwikkelingen (art. 75 Ffw) is bij de omgevingsvergunning aangehaakt. Dat betekent dat de ontheffing Ff-wet deel uit kan maken van de omgevingsvergunning, maar ook separaat kan worden aangevraagd. Als een initiatiefnemer kiest voor aanhaken van natuur in de omgevingsvergunning, moet men in het (digitale) aanvraagformulier van de omgevingsvergunning aankruisen of de handeling gevolgen kan hebben voor beschermde soorten of gebieden. Daarbij is het de taak van de gemeente om te toetsen of het natuuronderdeel al dan niet terecht is aangevinkt. Als het natuuronderdeel is aangevinkt, moet de gemeente ook controleren of alle benodigde documenten zijn ingediend. In de Mor (Ministeriële regeling omgevingsrecht) is o.a. vastgelegd wat de indieningsvereisten zijn bij het aanhaken van natuur. Gemeenten mogen alleen die gegevens opvragen die relevant zijn voor de aanvraag. De gemeente stuurt deze bescheiden door naar het bevoegd gezag (nu nog RVO, na decentralisatie de provincie). Deze geven vervolgens een verklaring van geen bedenkingen (vvgb) af. Als de vvgb wordt geweigerd, kan geen omgevingsvergunning worden afgegeven. Tot nu toe worden er zeer weinig vvgb's door RVO afgegeven. Meestal zijn de gegevens onvoldoende compleet voor een vvgb en RVO neemt de vvgb niet in behandeling of wordt ten onrechte een derogatie niet meegenomen in de beoordeling. Of de omgevingsvergunning verleend wordt, is niet bekend. Gemeenten mogen geen omgevingsvergunning verlenen als 'gevolgen voor beschermde soorten of gebieden' ten onrechte niet is aangevinkt en niet verlenen als het wel is aangevinkt, maar geen vvgb wordt afgegeven. Afgegeven vvgb's zijn ook derogaties en moeten in de derogatierapportages worden opgenomen.

Activiteiten onder de WABO die een omgevingsvergunning behoeven, zijn onder andere activiteiten gericht op bouwen en verbouwen en op terrein inrichten of veranderen. Een groot deel van deze activiteiten kan effect hebben op beschermde soorten (Broekmeyer et al., 2013). Tegelijk is een groot deel van deze activiteiten via een onderliggend besluit van de WABO (het Besluit omgevingsrecht d.d. 25 maart 2010) weer vrijgesteld van een omgevingsvergunning. Ook slopen is vrijgesteld via het Bouwbesluit en het inrichten of mijnbouwwerk oprichten of veranderen via het Activiteitenbesluit. In de praktijk betekent dit dat men bij een vrijgestelde activiteit (omgevingsvergunning) wel een separate derogatie soortbescherming nodig heeft. Hiervoor verleent de provincie dan een ontheffing. Ook bij een niet-vrijgestelde activiteit onder de WABO heeft men een derogatie nodig, maar dan in de vorm van een vvgb behorende bij de omgevingsvergunning.

Betekenis veranderingen wetsvoorstel voor derogatierapportage

Voor de derogatierapportages betekent dit dat zowel losse ontheffing als vvgb's moeten worden gerapporteerd. Het aandeel ontheffingen Flora- en faunawet bedraagt slechts een fractie van het aantal aanvragen omgevingsvergunning bij vergelijkbare activiteiten. Gezien de kans op schadelijke effecten van activiteiten en het voorkomen van beschermde soorten is de verwachting dat het aantal 'verklaringen van geen bedenkingen' flink zou kunnen toenemen (PBL 2014).

Figuur 3 De verschillende actoren, hun taken en de informatiestromen bij ontheffingsverlening en derogatierapportage na decentralisatie van de nieuwe wet Natuurbescherming.

6 Aanbevelingen

Het proces van opstellen van de derogatierapportages verloopt al enige jaren moeizaam. Provincies leveren de gegevens vaak laat of niet, de benodigde informatie (vooral aantallen individuen weggenomen) ontbreekt, niet alle benodigde informatie is duidelijk beschreven e.d. Bovendien gaf het ministerie de rapportages weinig prioriteit en ondernamen zij geen actie om de provincies te overtuigen van de noodzaak ervan. De EC heeft in 2015 een nieuwe rapportage-tool gelanceerd om de rapportages te vereenvoudigen en dringt aan op tijdige rapportages. In 2016 wordt naar verwachting de hele uitvoering van de natuurwetgeving gedecentraliseerd naar provincies. Het is zaak om derogatierapportages nu goed te gaan organiseren. De derogatierapportage (proces en inhoud) kan worden verbeterd door:

1. Samen met BIJ12 en de provincies verder te zoeken naar mogelijkheden om knelpunten weg te nemen en tijdig en herhaaldelijk vragen om de informatie.
2. Het efficiëntst en het minst foutengevoelig zou zijn als de gegevens van de vergunning-/ontheffing-aanvraag direct kunnen worden omgezet in het rapportageformat. Hierdoor hoeven de gegevens maar een keer te worden ingevoerd (zie ook website RVO; relatie met omgevingsloket). Mogelijk kunnen provincies bij de aanvragen al rekening houden met de benodigde gegevens voor de rapportages. We bespreken met BIJ12 of provincies dat in hun organisatie op de agenda kunnen zetten.
3. Aantal gedode dieren moet verplicht worden ingevuld in het Faunaregistratiesysteem (FRS). Mogelijk kan dit systeem in een keer voor alle provincies gegevens leveren van alle gedode dieren per ontheffing. We stellen voor om de mogelijkheden van het FRS samen met BIJ12 te verkennen.
4. Indien nodig kunnen we vragen of het ministerie van EZ de provincies officieel verzoekt de rapportages meer prioriteit te geven en de verplichting te benadrukken.
5. Bij 'onduidelijkheden' in het rapportageformat (zie paragraaf 3.2.1) doen we voorstellen welke gegevens we wel en niet rapporteren en hoe we die gegevens rapporteren. Dit is echter onze interpretatie van het rapportageformat. Die voorstellen leggen we voor aan de coördinator van het ministerie en passen die voorstellen op zijn verzoek aan. Het ministerie kan de voorstellen bij twijfel voorleggen aan hun contactpersoon van de EC.
6. Het belang van de rapportage wordt meer gezien wanneer het doel en de consequenties van de rapportage helder zijn. Onduidelijk is nu hoe (en met welke normen) de EC de impact op de populatie vaststelt en welke initiatieven de EC neemt als de gevolgen van de afwijkingen niet verenigbaar zijn met de richtlijn.
7. Het belang van de rapportage wordt groter wanneer we de gegevens zelf ook kunnen gebruiken voor bijvoorbeeld een evaluatie van de natuurwetgeving, het beoordelen van aanvragen, inzicht in mogelijke cumulatieve effecten. We verkennen of we de gegevens binnen de kaders van HaBiDeS zo kunnen organiseren dat ze bruikbaar zijn voor deze toepassingen. De informatie sturen we terug naar BIJ12 en provincies.

Literatuur

Broekmeyer M.E.A. en M.E. Sanders, 2013.

Keten dienstverlening natuur: kansen, knelpunten en adviezen voor uitvoering natuurwetgeving. Wageningen, Alterra, Alterra-Rapport 2416.

BuZa, 2015.

<http://www.minbuza.nl/ecer/eu-essentieel/inbreukprocedures/boetes-en-dwangsommen.html>. Geraadpleegd 16 april 2015.

EC, 2014.

PowerPoint. Status of Derogation Reporting. Agenda Item 12. Expert Group on Reporting. 25.03.2014, Brussels

EC, 2015.

http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/eu_pilot/index_en.htm. Geraadpleegd 16 april 2015.

PBL, 2014.

Balans van de Leefomgeving. Digitale balans

<http://themasites.pbl.nl/balansvandeleeftomgeving/2014/natuur/natuurwetgeving-en-soortbescherming>. Geraadpleegd 12 januari 2016.

RVO,

Ontheffingsaanvraag indienen: <https://mijn.rvo.nl/flora-en-faunawet-bij-buitenwerkzaamheden>

Veen, M.P. van, M.E. Sanders en M.E.A. Broekmeyer, 2011.

Ecologische effectiviteit van natuurwetgeving. PBL rapport 555084002. PBL/Alterra Wageningen UR, Den Haag.

Bijlage 1 Wetgeving

Vogelrichtlijn

Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand voorziet in de bescherming van de in het wild levende vogels op het grondgebied van de Europese Unie. De richtlijn legt de lidstaten strenge wettelijke verplichtingen op om de populaties van de endemische wilde vogelsoorten te handhaven op het uit ecologisch oogpunt vereiste peil, de handel in vogels te reguleren, de jacht te beperken tot soorten die exploitatie verdragen en bepaalde methoden voor het vangen en doden van vogels te verbieden.

Artikel 1 omschrijft het doel van de richtlijn als de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. Dit omvat de bescherming, het beheer en de regulering van deze soorten en de vaststelling van regels voor de exploitatie daarvan. De richtlijn is niet alleen op de vogels zelf, maar ook op hun eieren, nesten en leefgebieden van toepassing.

Artikel 4 van de richtlijn schrijft voor dat de lidstaten speciale beschermingsmaatregelen treffen om de leefgebieden van bepaalde (op de lijst van Bijlage I van de richtlijn geplaatste) bedreigde soorten alsmede regelmatig voorkomende trekvogelsoorten in stand te houden, en zulks via de aanwijzing van speciale beschermingszones (SBZ).

Bijlage II van de richtlijn bevat de soorten waarop vanwege hun populatieniveau, hun geografische verspreiding en hun voortplantingssnelheid mag worden gejaagd, overeenkomstig de bepalingen van de nationale wetgeving.

Artikel 5 beschrijft de verbodsbepalingen:

- a. Een verbod om opzettelijk de bedoelde vogels te doden of te vangen;
- b. Een verbod om opzettelijk hun nesten en eieren te vernielen, te beschadigen of weg te nemen;
- c. Een verbod om in de natuur eieren van deze vogels te rapen en deze in bezit te hebben;
- d. Een verbod om deze vogels, met name gedurende de broedperiode, opzettelijk te storen;
- e. Een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen.

Artikel 6 van de richtlijn verwijst naar de bijlagen III/1 en III/2 en betreft de handel in vogels.

Bijlage IV geeft een opsomming van de methoden en vervoermiddelen waarvan het gebruik voor het bejagen, vangen of doden van vogels krachtens de richtlijn is verboden.

Artikel 7 van de richtlijn schrijft voor dat op de in Bijlage II vermelde soorten mag worden gejaagd volgens de bepalingen van de nationale jachtwetgeving. De lidstaten zien erop toe dat de jacht op deze soorten de pogingen tot instandhouding die in hun verspreidingsgebied worden ondernomen, niet in gevaar brengt.

Artikel 8 verbiedt alle methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels of waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen.

Artikel 9 van de Vogelrichtlijn bepaalt de omstandigheden waaronder lidstaten mogen derogeren van artikel 5, 6, 7 en 8 (verstoren, doden, jagen). Krachtens artikel 9 van de richtlijn kunnen afwijkingen worden toegestaan.

1. De lidstaten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van artikel 5, 6, 7 en 8:
 - In het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
 - In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
 - Ter bescherming van flora en fauna;

- Voor doeleinden in verband met onderzoek en onderwijs, het uitzetten en herinvoeren van soorten en voor de met deze doeleinden samenhangende teelt;
 - Teneinde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
2. In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld:
 - Voor welke soorten mag worden afgeweken, welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan, onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen,
 - Welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen en welke controles zullen worden uitgevoerd.
 3. De lidstaten zenden de Commissie jaarlijks een verslag toe over de toepassing van dit artikel.
 4. In het licht van de inlichtingen waarover zij beschikt en met name van die welke haar krachtens lid 3 worden verstrekt, ziet de Commissie er voortdurend op toe dat de gevolgen van deze afwijkende maatregelen niet onverenigbaar zijn met deze richtlijn. Zij neemt in dat verband de nodige initiatieven.

Ten slotte worden de lidstaten aangespoord om werk te maken van de bevordering van het onderzoek en de werkzaamheden die nodig zijn voor de bescherming, het beheer en de exploitatie van de populaties van de in artikel 1 bedoelde soorten, waarbij zij in het bijzonder aandacht dienen te besteden aan de in Bijlage V vermelde thema's.

Bron: Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:NL:HTML>.

Habitatrichtlijn

In 1992 stelde de Raad van de Europese Gemeenschappen Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (de "Habitatrichtlijn") vast. De belangrijkste doelstelling van de richtlijn is: " ... bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is."

De bepalingen van de richtlijn omvatten twee grote gebieden: bescherming van nader gespecificeerde soorten via de aanwijzing van gebieden en via beschermingsmaatregelen.

Beschermingsmaatregelen voor soorten en afwijkingen

De artikelen 12, 13, 14 en 15, onder a) en b), bevatten een gedetailleerde omschrijving van de bescherming die alle in de bijlagen IV (a en b) en V (a en b) genoemde dier- en plantensoorten krachtens de richtlijn genieten. De lidstaten kunnen evenwel van deze bepalingen afwijken uit hoofde van artikel 16 van de richtlijn. De lidstaten stellen de Commissie om de twee jaar in kennis van de toegestane afwijkingen.

Artikel 12.1 Verbodsbepalingen voor de in Bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten:

- a. Het opzettelijk vangen of doden;
- b. Het opzettelijk verstoren van die soorten, vooral tijdens de perioden van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek;
- c. Het opzettelijk vernielen of rapen van eieren in de natuur;
- d. De beschadiging of de vernieling van de voortplantings- of rustplaatsen.

Artikel 13.1 Verbodsbepalingen voor de in Bijlage IV, letter b), vermelde plantensoorten,

- a) het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen;
- b) het in bezit hebben, vervoeren, verhandelen of ruilen en het te koop of in ruil aanbieden.

Beschermde gebieden

De richtlijn voorziet in de totstandbrenging van een Europees netwerk van belangrijke beschermde gebieden van hoge kwaliteit, dat een aanzienlijke bijdrage moet leveren tot de instandhouding van de

169 habitattypes en de 623 soorten die in de bijlagen I en II van de richtlijn worden genoemd. De opgesomde habitattypes en soorten zijn die welke geacht worden op Europees niveau de grootste behoefte aan bescherming te hebben. Aan een aantal op deze lijsten geplaatste habitattypes en soorten wordt krachtens de richtlijn prioriteit verleend (artikel 1, onder d) en onder h)). Alle lidstaten zijn ertoe gehouden een nationale lijst van gebieden op te stellen en bij de Commissie in te dienen; de betrokken voorstellen worden beoordeeld met het oog op de totstandbrenging van een Europees netwerk van gebieden van communautair belang. De gebieden in kwestie worden na verloop van tijd door de lidstaten aangewezen als speciale beschermingszones (SBZ) – zie artikel 4, lid 4. De uit hoofde van de Habitatrichtlijn aangewezen SBZ vormt samen met de uit hoofde van de Vogelrichtlijn aangewezen SBZ het "Natura 2000"-netwerk (artikel 3, lid 1).

Artikel 4 lid 1 schrijft voor dat de lidstaten op basis van de criteria van Bijlage III een reeks gebieden van hoge kwaliteit selecteren voor ieder in Bijlage I genoemd habitatype en iedere in Bijlage II genoemde soort. De lidstaten hoeven derhalve niet alle plekken waar die habitattypes en soorten voorkomen op de nationale lijst te plaatsen. Voor sommige zeldzame habitattypes en sommige soorten kan het nodig zijn de totaliteit van de vindplaatsen op de lijst van te beschermen gebieden te plaatsen. In vele gevallen zal echter een deel van het beschikbare areaal niet in de lijst worden opgenomen en zullen naast de aanwijzing van SBZ's algemenere maatregelen inzake landschapsbescherming noodzakelijk zijn om de instandhouding van een gunstige "staat van instandhouding", als omschreven in artikel 1, onder e) en i), te garanderen.

Artikel 16 van de Habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) luidt als volgt:

1. Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en op voorwaarde dat de afwijking geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, mogen de lidstaten afwijken van het bepaalde in artikel 12, 13, 14 en 15, letters a) en b):
 - a. In het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - b. Ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;
 - c. In het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - d. Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van deze soorten alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;
 - e. Teneinde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, door de bevoegde nationale instanties vastgesteld aantal van bepaalde specimen van de in Bijlage IV genoemde soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben.
2. De lidstaten zenden de Commissie om de twee jaar een verslag toe conform het door het comité opgestelde model over de op grond van lid 1 toegestane afwijkingen. De Commissie geeft uiterlijk binnen twaalf maanden na ontvangst van het verslag haar mening over die afwijkingen en stelt het comité daarvan op de hoogte.

-
3. In het verslag moet het volgende worden vermeld:
 - a. Voor welke soorten en om welke reden de afwijking is toegestaan, met inbegrip van de aard van het risico, met in voorkomend geval een opgave van de alternatieve oplossingen die niet zijn gekozen en van de gebruikte wetenschappelijke gegevens;
 - b. Welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt voor het vangen of doden en om welke redenen;
 - c. Waar en wanneer dergelijke afwijkingen worden toegestaan;
 - d. Welke autoriteit de bevoegdheid heeft om te verklaren en te controleren dat aan de desbetreffende voorwaarden is voldaan en om te beslissen welke middelen, inrichtingen of methoden mogen worden gebruikt, door welke diensten en binnen welke grenzen, en wie met de uitvoering belast zijn;
 - e. Welke controlemaatregelen er zijn genomen en welke resultaten er zijn verkregen.

Bron: Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:NL:HTML>

"Guidance document

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

Conservation status assessments according Article 17 reporting:

<http://biodiversity.eionet.europa.eu/article17>

De Flora- en faunawet

Artikel 65

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden beschermde inheemse diersoorten aangewezen die niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen soorten die:
 - a. In het gehele land schade aanrichten;
 - b. In delen van het land schade aanrichten.
2. Slechts wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, kan de aanwijzing bedoeld in het eerste lid worden gedaan ter voorkoming van:
 - a. Belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren, of
 - b. Schade aan de fauna.
3. Voor zover overeenkomstig het eerste lid, onderdeel a, soorten zijn aangewezen, kan bij ministeriële regeling worden toegestaan dat de grondgebruiker, in afwijking van de artikelen 9, 10, 11 en 12, handelingen, bedoeld in die artikelen, verricht op de door hem gebruikte gronden of in of aan door hem gebruikte opstallen ter voorkoming van in het huidige of komende jaar dreigende schade als bedoeld in het tweede lid, binnen de grenzen van het werkgebied van de wildbeheereenheid waarin die gronden of opstallen zijn gelegen.
4. Voor zover overeenkomstig het eerste lid, onderdeel b, soorten zijn aangewezen, kan bij provinciale verordening worden toegestaan dat de grondgebruiker, in afwijking van de artikelen 9, 10, 11 en 12, handelingen, bedoeld in die artikelen, verricht op de door hem gebruikte gronden of in of aan door hem gebruikte opstallen ter voorkoming van in het huidige of komende jaar dreigende schade als bedoeld in het tweede lid, binnen de grenzen van het werkgebied van de wildbeheereenheid waarin die gronden of opstallen zijn gelegen.
5. Slechts wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, kan het krachtens het derde en vierde lid worden toegestaan de in die leden bedoelde handelingen te verrichten.
6. De grondgebruiker kan bij schriftelijke toestemming het hem ingevolge het derde of vierde lid toekomende recht door anderen doen uitoefenen. Indien die toestemming wordt verleend aan een houder van een jachtakte of valkeniersakte is deze gerechtigd, behalve de middelen, bedoeld in artikel 72, eerste lid, tevens de middelen te gebruiken waarvan hem het gebruik is toegestaan.
7. Voor zover krachtens het derde en vierde lid regels zijn gesteld, is nietig elk beding dat de grondgebruiker de uitoefening belet van de rechten die hem krachtens die regels toekomen.

8. Alvorens Ons een voordracht tot vaststelling, wijziging of intrekking van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid te doen, stelt Onze Minister het Faunafonds in de gelegenheid over het ontwerp daarvan zijn oordeel te geven.
9. Alvorens een ministeriële regeling als bedoeld in het derde lid of een provinciale verordening als bedoeld in het vierde lid vast te stellen, te wijzigen of in te trekken, stelt Onze Minister onderscheidenlijk provinciale staten het Faunafonds in de gelegenheid over het ontwerp daarvan zijn oordeel te geven.
10. De begrenzing van het werkgebied van een wildbeheereenheid als bedoeld in het derde en vierde lid, wordt door de desbetreffende wildbeheereenheid vastgesteld en aangegeven op een kaart. Het werkgebied van een wildbeheereenheid strekt zich niet uit tot een gebied waarover zich de zorg van een andere wildbeheereenheid uitstrekt. Door de tussenkomst van gedeputeerde staten van de provincie of provincies waarin het desbetreffende gebied is gelegen wordt de begrenzing van het werkgebied van een wildbeheereenheid bekendgemaakt in het provinciaal blad.

Artikel 67

1. Gedeputeerde staten kunnen bepalen dat, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, in afwijking van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 9, 11, 12, 50, 51, 53, 72, vijfde lid, en 74, door hen aan te wijzen personen of categorieën van personen de stand van bij ministeriële regeling aangewezen beschermde inheemse diersoorten of andere diersoorten of verwilderde dieren op door gedeputeerde staten aan te wijzen gronden kan worden beperkt:
 - a. In het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
 - b. In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
 - c. Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; of
 - d. Ter voorkoming van schade aan flora en fauna.
2. Gedeputeerde staten kunnen bij het treffen van een bepaling als bedoeld in het eerste lid niet afwijken van het bepaalde bij of krachtens artikel 72, vijfde lid;
 - a. Voor zover de bepaling ziet op het beperken van de stand van bij de in het eerste lid bedoelde ministeriële regeling aangewezen vogelsoorten, bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, of
 - b. Voor het toestaan van middelen die onnodig lijden van dieren veroorzaken.
3. Voor zover het beschermde inheemse diersoorten betreft, kan een bepaling als bedoeld in het eerste lid slechts worden getroffen indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
4. Gedeputeerde staten kunnen hun besluit, bedoeld in het eerste lid, afhankelijk stellen van een faunabeheerplan.
5. Gedeputeerde staten kunnen ten aanzien van een of meer van de door hen krachtens het eerste lid aangewezen personen of categorieën van personen bepalen dat zij toegang hebben tot alle krachtens het eerste lid aangewezen gronden. In dat geval zijn deze personen gerechtigd zich daartoe zo nodig met behulp van de sterke arm toegang te verschaffen.
6. Gedeputeerde staten kunnen bepalen hetgeen met de ingevolge het eerste lid bemachtigde dieren dient te geschieden.
7. Bij een regeling als bedoeld in het eerste lid, kan worden bepaald dat het verboden is dieren behorende tot een krachtens dat lid aangewezen soort onder zich te hebben.
8. Alvorens een ministeriële regeling als bedoeld in het eerste lid vast te stellen, te wijzigen of in te trekken, stelt Onze Minister het Faunafonds in de gelegenheid over het ontwerp daarvan zijn oordeel te geven.

Artikel 68

1. Wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, kunnen gedeputeerde staten, voor zover niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, ten aanzien van beschermde inheemse diersoorten, het Faunafonds gehoord, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 9 tot en met 15, 15a, 15b, tweede lid in samenhang met het eerste lid, 17, 18, 53, eerste lid, onderdelen c en d, 72, vijfde lid, en 74:
 - a. In het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
 - b. In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;

-
- c. Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
 - d. Ter voorkoming van schade aan flora en fauna of
 - e. Met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.
 2. Een ontheffing die betrekking heeft op vogels als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, of op soorten als bedoeld in Bijlage IV, onderdeel a, of, voor zover de ontheffing betrekking heeft op artikel 15b, soorten als bedoeld in Bijlage V, onderdeel a, van richtlijn 92/43/EEG, wordt uitsluitend verleend voor zover de grond als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a tot en met e, overeenstemt met een van de gronden, genoemd in artikel 9 van richtlijn 2009/147/EG onderscheidenlijk artikel 16 van richtlijn 92/43/EEG.
 3. Gedeputeerde staten kunnen bij verlening van een ontheffing als bedoeld in het eerste lid niet afwijken van het bepaalde bij of krachtens artikel 72, vijfde lid, voor het toestaan van middelen die onnodig lijden van dieren veroorzaken.
 4. De ontheffing, bedoeld in het eerste lid, wordt slechts verleend aan een faunabeheereenheid op basis van een faunabeheerplan.
 5. Onverminderd het bepaalde in artikel 80, onderdeel e, worden ontheffingen als bedoeld in het eerste lid, verleend voor een periode van ten hoogste vijf jaren.
 6. In afwijking van het derde lid kan de ontheffing, bedoeld in het eerste lid, ook aan andere dan een faunabeheereenheid worden verleend indien:
 - f. De noodzaak ontbreekt voor een faunabeheerplan gelet op de soort dan wel de aard of omvang van te verrichten handelingen;
 - g. De noodzaak ontbreekt dat de te verrichten handelingen worden verricht door tussenkomst van een faunabeheereenheid;
 - h. Het gebied waar de handelingen worden verricht niet is gelegen in een gebied waarover zich de zorg van een faunabeheereenheid uitstrekt.
 7. Gedeputeerde staten doen tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van besluiten als bedoeld in het eerste en vijfde lid mededeling van deze besluiten in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op andere geschikte wijze. Van besluiten als bedoeld in het eerste juncto derde lid wordt tevens tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van deze besluiten mededeling gedaan in de Staatscourant. Een afschrift van deze besluiten sturen zij aan Onze Minister.

Artikel 71

Gedeputeerde staten verschaffen Onze Minister desgevraagd alle inlichtingen met betrekking tot het nemen van besluiten als bedoeld in de artikelen 65, 67 en 68.

Artikel 75

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan, voor zover niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, vrijstelling worden verleend van de bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 18 bepaalde verboden.
2. Indien een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid strekt tot uitvoering van internationale verplichtingen of bindende besluiten van organen van de Europese Unie of andere volkenrechtelijke organisaties, kan de vrijstelling bij ministeriële regeling worden verleend.
3. Onze Minister kan, voor zover niet overeenkomstig artikel 68 van deze wet door gedeputeerde staten ontheffing is of kan worden verleend, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 8 tot en met 15a, 15b, tweede lid in samenhang met het eerste lid, 16, 17, 18, 50, 51, 52, 53, 58, 59, tweede lid, 64, tweede lid, en 72, vijfde lid.
4. Onze Minister kan bij verlening van een ontheffing als bedoeld in het derde lid niet afwijken van het bepaalde bij of krachtens artikel 72, vijfde lid, voor het toestaan van middelen die onnodig lijden van dieren veroorzaken.
5. Vrijstellingen en ontheffingen worden tenzij uitvoering van internationale verplichtingen of bindende besluiten van organen van de Europese Unie of andere volkenrechtelijke organisaties noodzaakt tot het verlenen van vrijstelling of ontheffing om andere redenen, slechts verleend indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.
6. Onverminderd het vijfde lid, worden voor soorten genoemd in Bijlage IV van richtlijn 92/43/EEG, voor soorten vogels als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, en voor bij algemene maatregel van

bestuur aangewezen beschermde inheemse dier- of plantensoorten vrijstelling of ontheffing slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat:

- a. Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;
 - b. Teneinde het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen aantal van bij die maatregel aan te wijzen soorten te vangen, te plukken of in bezit te hebben of;
 - c. Met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.
7. Vrijstellingen kunnen in ieder geval verschillend worden vastgesteld naar gelang de soorten of categorieën van soorten en handelingen welke de vrijstelling betreffen. Voorts kan onderscheid worden gemaakt naar wilde of gekweekte planten of producten van die planten, en naar wilde of gefokte dieren dan wel eieren, nesten of producten van die dieren.

Vrijstelling

Vrijstelling: Artikel 65 van de Flora- en faunawet geeft de mogelijkheid van vrijstelling van bescherming van op de daarvoor bestemde lijst voorkomende diersoorten. Er is een landelijke en een provinciale vrijstellingslijst (Bijlage 1 en 2 van het Besluit beheer en schadebestrijding dieren). De provinciale vrijstellingsverordening leent zich bijvoorbeeld om diersoorten opzettelijk te verontrusten.

Besluit beheer en schadebestrijding dieren

Aanwijzing schadelijke beschermde inheemse diersoorten:

Bijlage 1 (heel Nederland): Canadese gans, houtduif, konijn, kauw, vos, zwarte kraai

Bijlage 2 (gedeelte van Nederland): Brandgans, ekster, fazant, grauwe gans, haas, holenduif, huismus, kleine rietgans, knobbelzwaan, kolgans, meerkoet, rietgans, ringmus, roek, rotgans, smient, spreuw, wilde eend, woelrat

Bron: http://wetten.overheid.nl/BWBR0011849/geldigheidsdatum_12-01-2016

Aanwijzing

Aanwijzing: Artikel 67 van de Flora- en faunawet geeft aan Gedeputeerde Staten de mogelijkheid van aanwijzing van personen en categorieën van personen om, indien geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, de stand van op de daarvoor bestemde lijst (Bijlage 1 van de Regeling beheer en schadebestrijding dieren) voorkomende diersoorten te reguleren.

Regeling beheer en schadebestrijding dieren, Bijlage 1:

Beschermde inheemse diersoorten: brandgans, Canadese gans, damhart, edelhert, grauwe gans, knobbelzwaan, konijn, kolgans, ree, vos, wild zwijn, wilde eend

Andere diersoorten: beverrat, grijze eekhoorn, huiskraai, Indische gans, marterhond, moeflon, muntjak, muskusrat, Amerikaanse nerts, nijlgans, Pallas' eekhoorn, rosse stekelstaart, Siberische grondeekhoorn, wasbeer, zwarte zwaan

Verwilderde dieren: verwilderde duif, verwilderde kat

Bron: http://wetten.overheid.nl/BWBR0013137/geldigheidsdatum_12-01-2016

Ontheffing en machtiging

Ontheffing: Artikel 68 van de Flora- en faunawet geeft Gedeputeerde Staten de mogelijkheid van ontheffing van bescherming indien geen andere bevredigende oplossing voorhanden is en indien geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Alleen de FBE kan een ontheffing ontvangen op basis van een door Gedeputeerde Staten goedgekeurd FBP. De FBE is voor het gebruik van de ontheffing verantwoordelijk.

Machtiging: De FBE kan "anderen" machtigen voor het gebruik van de ontheffing om de maatregelen, genoemd in het FBP uit te voeren. Daartoe ontvangen zij, indien de aanvraag daartoe aanleiding geeft een "machtiging".

Bron: http://www.fbenoordholland.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=77

Bern Conventie

Chapter I – General provisions

Article 1

The aims of this Convention are to conserve wild flora and fauna and their natural habitats, especially those species and habitats whose conservation requires the co-operation of several States, and to promote such co-operation.

Particular emphasis is given to endangered and vulnerable species, including endangered and vulnerable migratory species.

Article 2

The Contracting Parties shall take requisite measures to maintain the population of wild flora and fauna at, or adapt it to, a level which corresponds in particular to ecological, scientific and cultural requirements, while taking account of economic and recreational requirements and the needs of sub-species, varieties or forms at risk locally.

Article 3

Each Contracting Party shall take steps to promote national policies for the conservation of wild flora, wild fauna and natural habitats, with particular attention to endangered and vulnerable species, especially endemic ones, and endangered habitats, in accordance with the provisions of this Convention.

Each Contracting Party undertakes, in its planning and development policies and in its measures against pollution, to have regard to the conservation of wild flora and fauna.

Each Contracting Party shall promote education and disseminate general information on the need to conserve species of wild flora and fauna and their habitats.

Chapter II – Protection of habitats

Article 4

Each Contracting Party shall take appropriate and necessary legislative and administrative measures to ensure the conservation of the habitats of the wild flora and fauna species, especially those specified in Appendices I and II, and the conservation of endangered natural habitats.

The Contracting Parties in their planning and development policies shall have regard to the conservation requirements of the areas protected under the preceding paragraph, so as to avoid or minimise as far as possible any deterioration of such areas.

The Contracting Parties undertake to give special attention to the protection of areas that are of importance for the migratory species specified in Appendices II and III and which are appropriately situated in relation to migration routes, as wintering, staging, feeding, breeding or moulting areas. The Contracting Parties undertake to co-ordinate as appropriate their efforts for the protection of the natural habitats referred to in this article when these are situated in frontier areas.

Chapter III – Protection of species

Article 5

Each Contracting Party shall take appropriate and necessary legislative and administrative measures to ensure the special protection of the wild flora species specified in Appendix I. Deliberate picking, collecting, cutting or uprooting of such plants shall be prohibited. Each Contracting Party shall, as appropriate, prohibit the possession or sale of these species.

Article 6

Each Contracting Party shall take appropriate and necessary legislative and administrative measures to ensure the special protection of the wild fauna species specified in Appendix II. The following will in particular be prohibited for these species:

- All forms of deliberate capture and keeping and deliberate killing;
- The deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites;

-
- The deliberate disturbance of wild fauna, particularly during the period of breeding, rearing and hibernation, insofar as disturbance would be significant in relation to the objectives of this Convention;
 - The deliberate destruction or taking of eggs from the wild or keeping these eggs even if empty;
 - The possession of and internal trade in these animals, alive or dead, including stuffed animals and any readily recognisable part or derivative thereof, where this would contribute to the effectiveness of the provisions of this article.

Article 7

Each Contracting Party shall take appropriate and necessary legislative and administrative measures to ensure the protection of the wild fauna species specified in Appendix III.

Any exploitation of wild fauna specified in Appendix III shall be regulated in order to keep the populations out of danger, taking into account the requirements of Article 2.

Measures to be taken shall include:

closed seasons and/or other procedures regulating the exploitation;

the temporary or local prohibition of exploitation, as appropriate, in order to restore satisfactory population levels;

the regulation as appropriate of sale, keeping for sale, transport for sale or offering for sale of live and dead wild animals.

Article 8

In respect of the capture or killing of wild fauna species specified in Appendix III and in cases where, in accordance with Article 9, exceptions are applied to species specified in Appendix II, Contracting Parties shall prohibit the use of all indiscriminate means of capture and killing and the use of all means capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of a species, and in particular, the means specified in Appendix IV.

Article 9

Each Contracting Party may make exceptions from the provisions of Articles 4, 5, 6, 7 and from the prohibition of the use of the means mentioned in Article 8 provided that there is no other satisfactory solution and that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned:

- For the protection of flora and fauna;
- To prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property;
- In the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests;
- For the purposes of research and education, of repopulation, of reintroduction and for the necessary breeding;
- To permit, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking, keeping or other judicious exploitation of certain wild animals and plants in small numbers.

The Contracting Parties shall report every two years to the Standing Committee on the exceptions made under the preceding paragraph. These reports must specify:

- The populations which are or have been subject to the exceptions and, when practical, the number of specimens involved;
- The means authorised for the killing or capture;
- The conditions of risk and the circumstances of time and place under which such exceptions were granted;
- The authority empowered to declare that these conditions have been fulfilled, and to take decisions in respect of the means that may be used, their limits and the persons instructed to carry them out;
- The controls involved.

Bijlage 2 Voorbeeldrapportage EC over NL derogaties

Vogelrichtlijn

COMPOSITE EUROPEAN COMMISSION REPORT ON DEROGATIONS IN 2008 ACCORDING TO ARTICLE 9 OF DIRECTIVE 79/409/EEC ON THE CONSERVATION OF WILD BIRDS

According to Article 9 of the Birds Directive (79/409/EEC), the EU Member States (MS) may derogate from the provisions of Articles 5, 6, 7 and 8. Derogations may be issued provided that there are no other satisfactory solutions.

Every year Member States (ref Art. 9.3) forward to the European Commission a specific report on the implementation of Art.9. This composite report provides an analysis of the EU Member States annual reports covering the year 2008 and an assessment of the conformity of the derogations issued with the protection measures of the Birds Directive.

3.19 Netherlands

The number of derogations issued in Netherlands is 157, a figure slightly lower in comparison to 2006 and 2007. Unlike previous years when the most used reasons were to prevent important damages to crops and to wild flora and fauna, in 2008 most of derogations (78) were granted "in the interest of public health and/or safety, or for other imperative reasons of overriding public interest, including those of a social or economic nature and beneficial consequences of primary importance for the environment", which is a reason listed in the Habitats directive, but not in the Birds Directive. This reason includes the implementation of the activities and works under spatial development plans and projects for which, on the basis of their relative Environmental Impact Assessments, no other satisfactory solutions are available. The most derogated species under this reason are affected by damaging/removal of nests and are: birds of prey, mostly nocturnal, such as *Athene noctua* (28 derogations), *Tyto alba* (10) and *Strix aluco* (6), but also diurnal such as *Buteo buteo* (14), *Falco tinnunculus* (4), *Accipiter nisus* (3) and *A. gentilis* (2); woodpeckers: *Picus viridis* (10), *Dendrocopos major* (28), *D. minor* (2) and *Dryocopus martius* (2). According to the report the favourable conservation status of bird species is not compromised.

The second reason for derogating, in order of frequency, is to prevent serious damages to crops, livestock, forests, fishery and water. This reason is used 68 times, sometimes associated to the protection of wild fauna and flora or to research and teaching purposes. The great part of these derogations (48) allow the killing of different bird species belonging to:

- The waterfowl family Anatidae: *Anas penelope* (13 derogations granted and 4.772 individuals killed), *Anser anser* (12 derogations and 6.472 individuals killed), *Anser albifrons* (2 derogation granted and 24.551 individuals killed), *Anas platyrhynchos* (4 derogations) and *Branta leucopsis* (5 derogations and 165 individuals killed).
- The families Corvidae (1 derogation for *Garrulus glandarius*, 5 derogations and 150 individuals killed of *Corvus frugilegus* and 2 derogations for *Pica pica*) and Sturnidae (5 derogations and 1.383 individuals killed of *Sturnus vulgaris*).

However the number of individuals killed would seem to be underestimated, as only for 7 derogations relative to the three Provinces of Friesland, Limburg and Noord-Brabant the number is indicated. Moreover the report states that three derogations granted by the Provincial Executive of Limburg have an impact on populations of *Anser anser*, *Corvus frugilegus* and *Sturnus vulgaris* without furnishing additional information.

No derogations were issued for research purposes, with only two exceptions where this reason is used in combination to preventing serious damages. To be noted that according to the Dutch report for the year 2005 "in the Netherlands about 220.000 birds are rung each year by approx. 420 ringers, with a specific license granted each year" (see the "Composite European Commission Report on Derogations in 2005").

The allowed activity is indicated only 65 times (out of 157 derogations), of which killing is the most frequently used (55 times), mainly to prevent serious damages. The total number of individuals killed amounts to 37.493 which is a very small number when compared with the 1.317.633 individuals killed in 2005 and 2006, hunting is never allowed.

Often one derogation covers more than one species and in two cases the species are respectively indicated as "All Aves" and "84 different species". Only two derogations allow more than one licences (up to 11 and 34, respectively) and in some cases derogations allow licenses for more than one year (up to 5 years).

Information on alternative solutions assessed, supervisory measures and other additional comments are provided in detail, while the allowed activity is indicated in only 65 derogations and the number of individuals killed in only 10 derogations.

In conclusion the report does not provide all information needed. Therefore it is not possible to evaluate the impact of derogations on the conservation status of the species.

Habitatrichtlijn

COMPOSITE EUROPEAN COMMISSION REPORT ON DEROGATIONS IN 2007-2008 ACCORDING TO ARTICLE 16 OF DIRECTIVE 92/43/EEC ON THE CONSERVATION OF NATURAL HABITATS AND OF WILD FAUNA AND FLORA (THE HABITATS DIRECTIVE)

3.19 Netherlands

The Dutch report indicates a number of 354 derogations issued for the years 2007 and 2008.

The derogations were granted mostly in the interests of public health and public safety, or for other imperative reasons of overriding public interest, including those of a social or economic nature and beneficial consequences of primary importance for the environment. A few derogations affecting amphibians were granted to protect wild flora, fauna or natural habitats or also to prevent damages to crops and forests.

The most allowed activity is the deterioration or destruction of breeding sites or resting places of animals and picking and/or collecting of plants, in many cases combined with capture and transport. The three activities appearing together may indicate that the individuals were captured before the destruction of the breeding/resting sites and transported to other locations.

According to the report, no individuals were killed. In a few derogations affecting *Bufo calamita*, an undetermined number of individuals were captured to be kept in captivity. Most derogations (314) affect numerous species of bats, (*Pipistrellus pipistrellus*, *P. nathusii*, *Plecotus auritus*, *P. austriacus*, *Eptesicus serotinus*, *Nyctalus noctula*, *Myotis daubentonii*, *M. dasycneme*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*), amphibians (*Bufo calamita*, *Rana arvalis*, *Rana lessonae*, *Pelobates fuscus*, *Hyla arborea*, *Triturus cristatus*, *Triturus carnifex*) and reptiles (*Coronella austriaca*, *Lacerta agilis*, *Podarcis muralis*) often mixed together in the same derogation.

The remaining 38 derogations affect two rodent species (*Castor fiber* and *Microtus oeconomus arenicola*), some species of insect (*Graphoderus bilineatus*, *Aeshna viridis* and *Stylurus flavipes*), two derogations affect an undetermined number of *Phocoena phocoena* individuals and two affect different plant species: the orchidaceous *Liparis loeselii* and the *Luronium natans*, an aquatic species. Two derogations affect *Anisus vorticulus*, a mollusc not listed in the Habitat Directive's annexes.

One license per derogation has been issued. Moreover, a large part of derogations reported cover a multi annual period.

The Dutch report follows the EU Commission format. However, the following sections have been left empty:

- Number of individuals affected.
- Method used.
- Alternative solutions.
- Supervised conditions and selective basis.
- Scientific data used and supervisory measures.
- Remark.

The impact on population is always indicated as “none”.

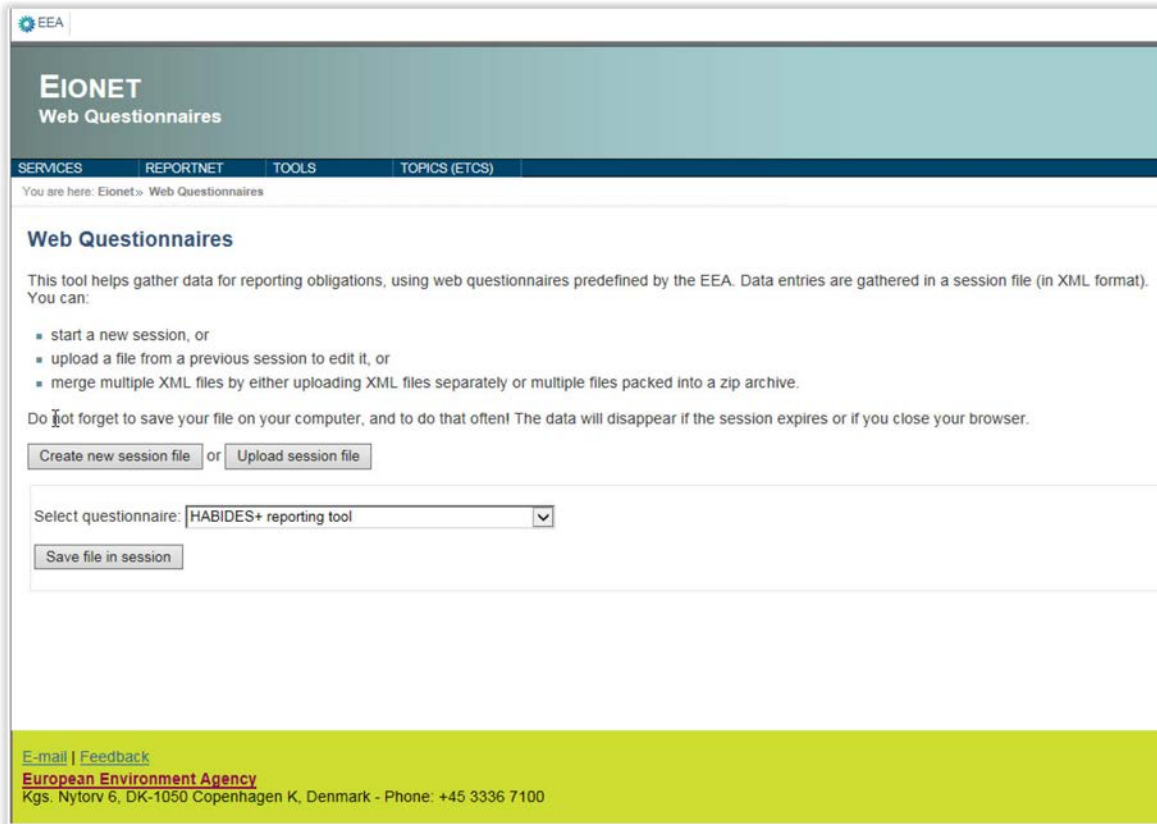
The current report is very similar to the previous one (covering the years 2005-2006) in every aspect (reasons and activities allowed, species affected and information provided).

In conclusion, notwithstanding the inconsistencies listed above, based on information provided, none of the Dutch derogations is in apparent conflict with the species protection measures of the Habitats Directive.

Bijlage 3 HaBiDeS-webtool

In deze Bijlage staan de scherm prints van de HaBiDeS-webtool. Hieronder staat hoe je er moet komen en hoe het eruitziet. Wat er precies moet worden ingevuld, staat in stap 5. We doorlopen de volgende stappen.

1. Je komt bij de webtool via de link: <http://webforms.eionet.europa.eu/>
Vervolgens klik je op de knop 'Create new session file'
De questionnaire die moet worden geselecteerd is de HaBiDeS+ reporting tool
En vervolgens klik op de knop "save file in session".
Je hoeft niet in te loggen, iedereen kan hierbij en de webtool gebruiken.

The screenshot shows the EIONET Web Questionnaires web tool interface. At the top left is the EEA logo. The main header reads "EIONET Web Questionnaires". Below this is a navigation menu with tabs for "SERVICES", "REPORTNET", "TOOLS", and "TOPICS (ETCS)". The current page is "Web Questionnaires". The text explains that the tool helps gather data for reporting obligations using predefined web questionnaires. It lists three actions: start a new session, upload a file from a previous session, or merge multiple XML files. A warning states that data will disappear if the session expires or the browser is closed. There are two buttons: "Create new session file" and "Upload session file". A dropdown menu for "Select questionnaire:" is set to "HABIDES+ reporting tool". Below it is a "Save file in session" button. The footer contains contact information for the European Environment Agency, including an email link, address, and phone number.

2. Vervolgens kom je in het onderstaande scherm. Klik daarna op de link "Edit with 'HABIDES+ reporting tool' web form".

EEA | Login | About | Search

EIONET Web Questionnaires

SERVICES | REPORTNET | TOOLS | TOPICS (ETCS)

You are here: Eionet > Web Questionnaires

Web Questionnaires

This tool helps gather data for reporting obligations, using web questionnaires predefined by the EEA. Data entries are gathered in a session file (in XML format). You can:

- start a new session, or
- upload a file from a previous session to edit it, or
- merge multiple XML files by either uploading XML files separately or multiple files packed into a zip archive.

Do not forget to save your file on your computer, and to do that often! The data will disappear if the session expires or if you close your browser.

[Create new session file](#) or [Upload session file](#)

My session files

File	Actions	File size	Last modified
☐ habides-derogations_1.xml	Edit with 'HABIDES+ reporting tool' web form View file as: <ul style="list-style-type: none">• Excel output• HABIDES+ reporting tool HTML	1 KB	18 nov 2015 12:49:44

[Delete selected files](#) | [Merge selected files](#) | [Rename](#)

[E-mail](#) | [Feedback](#)
European Environment Agency
Kgs. Nytorv 6, DK-1050 Copenhagen K, Denmark - Phone: +45 3336 7100

3. Vul vervolgens het Netherlands in en de user Alterra1. We gebruiken eigenlijk altijd Alterra1. En klik op 'save'.

EEA | Login | About | Search

EIONET European Environment Information and Observation Network

You are here: Eionet > CDRI > vstf > am

HABIDES+ reporting tool

derogations from the species protection requirements under the EU Birds and Habitats Directives (and equivalent provisions under the Bern Convention)

Please fill in your user profile data: country code and user code

country: user: Reporting language: [save](#)

4. Klik daarna op + add Habitats Directive derogations of op + add Birds Directive derogations. Je kan de derogatie invullen door op de knop 'edit' te klikken. Wanneer alle verplichte velden zijn ingevuld, staat hier de status 'complete' in groen. Met copy kan je de derogatie kopiëren. Bij derogaties met meerdere soorten hoef je niet steeds alles opnieuw in te vullen, maar hoef je na copy, in de gecopieerde derogatie, alleen de soort aan te passen. Klik daarna op save en close.

EEA

EIONET
European Environment Information and Observation Network

You are here: Eionet > CDRI > WebForm

HABIDES+ reporting tool

derogations from the species protection requirements under the EU Birds and Habitats Directives (and equivalent provisions under the Bern Convention)

country: NL user: Alterra1 Reporting language: Nederlands (nl) Edit

1 Next 1/1

derogation reference	directive	species	derogation valid from (date)	derogation valid to (date)	sensitive	status	
Alterra1-B-1-20151018125603	Birds	Accipiter nisus	2015-11-08	2016-01-28		complete	Edit Copy Remove
Alterra1-H-1-20151018125525	Habitats					incomplete	Edit Copy Remove

Save Close Print preview

5. Door edit aan te klikken, krijg je de volgende tekst in invulschermen te zien:

Field	Description
1 derogation reference	Auto-filled VR HR
2 user derogation reference	Free text VR HR
3 user identity	Auto-filled VR HR
4 species covered by the derogation	Select one VR HR
5 species group covered by the derogation	Select one VR HR
6 this derogation covers all species of birds	Checkbox VR
7 sensitive derogation not to be published?	Checkbox VR HR
8 derogation valid from (date)	Date-picker VR HR
9 derogation valid to (date)	Date-picker VR HR
10 authority granting the derogation	Free text VR HR
11 country	Auto-filled VR HR
12 region	Multi-select VR HR
13 location	Free text VR HR
14 why is this derogation necessary?	Multi-select VR
1. the species is not a huntable species according to Annex II of the Birds Directive and/or according to the Bern Convention	VR
2. the derogation is granted for a period that includes the reproductive season of a bird species or, in the case of migratory birds species, it includes the period of return to their rearing grounds	VR
3. the derogation is granted for the use of modes of transport listed in Annex IVb of the Birds Directive and/or the use non-selective means, arrangement or methods (including those listed in Annex IVa of the Birds Directive)	VR
4. other reasons (i.e. none of the above three options applies to this derogation)	VR
14 legal justification for granting the derogation	Multi-select VR HR
10 - in the interests of public health and safety	VR
20 - in the interests of air safety	VR
30 - to prevent serious damage, in particular to crops, livestock, forests, fisheries and water	VR
40 - for the protection of flora and fauna	VR
50 - for the purposes of research and teaching, and for the breeding necessary for these purposes	VR
55 - for the purposes of re-population or re-introduction, and for the breeding necessary for these purposes	VR

Field	Description			
64 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious use of certain birds in small numbers (derogation for purposes other than falconry)		VR		
65 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious use of certain birds in small numbers (derogation for the purpose of falconry)		VR		
66 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious use of certain birds in small numbers (derogation for hunting a huntable bird species during a season when its hunting would not be allowed according to Article 7.4 of the EU Birds Directive)		VR		
67 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious use of certain birds in small numbers (derogation for the use of a forbidden mean, arrangement, method or mode of transport listed in Annex IV of the EU Birds Directive)		VR		
11. In the interest of protecting wild fauna and flora and conserving natural habitats			HR	
31. to prevent serious damage, in particular to crops, livestock, forests, fisheries and water and other types of property			HR	
41. in the interests of public health and safety, or for other imperative reasons of overriding public interest, including those of a social or economic nature and beneficial consequences of primary importance for the environment			HR	
51. for the purpose of research and education			HR	
52. for the purposes of repopulating and re-introducing these species and for the breeding operations necessary for these purposes, including the artificial propagation of plants			HR	
60. to allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking or keeping of certain specimens of the species listed in Annex IV (EU Habitats Directive) in limited numbers specified by the competent national authorities			HR	
15 further details on the legal justification	Free text	VR	HR	
16 if the derogation is granted on the basis of Article 9.1.c of the EU Birds Directive (or the equivalent provision under Art. 9.1. last sentence under the Bern Convention), provide evidence that the following requirements are fulfilled OF If the derogation is granted on the basis of Article 16.1.e of the EU Habitats Directive (or the equivalent provision under Art. 9.1. last sentence of the Bern Convention), provide evidence that the following requirements are fulfilled:			VR	HR
the application of the derogation is subject to "strictly supervised conditions"	Free text	VR	HR	
the application of the derogation occurs on a "selective basis"	Free text	VR	HR	
the derogation only applies to a "small, limited number" of individuals	Free text	VR	HR	
* the above 3 fields are mandatory only if one of the 4 justifications starting with "to permit, under strictly supervised conditions and ..." has been selected under "legal justification for granting the derogation"				
17 main activity covered by the derogation	Select one	VR	HR	
1. deliberate killing by any method		VR		
2. deliberate capture by any method, with the intention of temporarily or permanently keeping the captured specimens in captivity		VR		
3. deliberate capture by any method, followed by their immediate release of the captures specimens in an unharmed state		VR		
4. deliberate destruction of, or damage to, their nests or eggs or removal of their nests / or deliberate destruction of resting sites		VR		
5. taking their eggs in the wild and keeping these eggs even if empty		VR		
6. deliberate disturbance, particularly during the period of breeding and rearing, in so far as disturbance would be significant with regard to the objectives of the Directive		VR		
7. keeping (alive or dead specimens of) birds of species the hunting and capture of which is prohibited		VR		
8. sale, transport for sale, keeping for sale and/or offering for sale of live or dead birds and/or of any readily recognisable parts or derivatives of such birds		VR		
ANIMALS - deliberate killing of specimens in the wild			HR	
ANIMALS - deliberate capture of specimens in the wild, with the intention of temporarily or permanently keeping them in captivity			HR	
ANIMALS - deliberate capture of specimens in the wild, followed by their immediate release in an unharmed state			HR	
ANIMALS - deliberate disturbance of specimens, particularly during the period of breeding, rearing, hibernation and migration			HR	
ANIMALS - deliberate destruction or taking of eggs from the wild			HR	
ANIMALS - deterioration or destruction of breeding sites or resting places			HR	
ANIMALS - keeping, transport and sale or exchange, and offering for sale or exchange, of specimens taken from the wild			HR	
PLANTS - deliberate picking, collecting, cutting, uprooting or destruction of plants in their natural range in the wild			HR	
PLANTS - keeping, transport and sale or exchange and offering for sale or exchange of specimens of plant species taken in the wild			HR	

Field	Description		
18 additional activities covered by the derogation (optional)	Multi-select	VR	HR
19 further details on the main activities covered by the derogation	Free text	VR	HR
20 mean, arrangement or method covered by the derogation	Select one	VR	HR
1. a selective mean, arrangement or method not listed in Annex IV (a) of the EU Birds Directive or Appendix IV of the Bern Convention / or this question is not relevant for this type of derogation			VR
2. a non-selective mean, arrangement or method not listed in Annex IV (a) of the EU Birds Directive or Appendix IV of the Bern Convention			VR
3. any of the following: Snares, Limes, Hooks, Live birds used as decoys which are blind or mutilated, Tape recorders, Electrical devices capable of killing and stunning, Artificial light sources, Mirrors and other dazzling devices, Devices for illuminating targets, Sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter, Explosives, Nets, Traps, Poison and bait, Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition			VR
a) a mean, arrangement or method not listed in Annex VI (a) of the EU Habitats Directive or Appendix IV of the Bern Convention / or this question is not relevant for this type of derogation			HR
b) any indiscriminate mean capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of the species, not listed in Annex VI (a) of the EU Habitats Directive or Appendix IV of the Bern Convention			HR
Field	Description		
c) Mammals: Blind or mutilated animals used as live decoys, Tape recorders, Electrical and electronic devices capable of killing or stunning, Artificial light sources, Mirrors and other dazzling devices, Devices for illuminating targets, Sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter, Explosives, Traps or Nets which are non-selective according to their principle or their conditions of use, Crossbows, Poisons and poisoned or anaesthetic bait, Gassing or smoking out, Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition			HR
d) Fish: Explosives, Firearms, Poisons, Anaesthetics, Electricity with Alternating current, artificial light sources			HR
e) Crayfish: Explosives, Poisons			HR
21 further details on the prohibited means, arrangements or methods covered by the derogation	Free text	VR	HR
22 modes of transport covered by the derogation	Select one	VR	HR
1. a mode of transport not listed in Annex IV (b) of the EU Birds Directive or <u>Annex VI (b) of the EU Habitats Directive</u> or Annex IV of the Bern Convention / or this question is not relevant for this type of derogation			VR <u>HR</u>
2. aircraft			VR HR
3. (MOVING) motor vehicles			VR <u>HR</u>
4. boats driven at a speed over 5 km/h on freshwater or coastal waters			VR
5. motor-boats driven at a speed over 18 km/h on the open sea			VR
23 maximum number of individuals, eggs, nests, breeding sites, resting sites covered by the derogation, during the period covered by the derogation		VR	HR
individuals	Number		
eggs	Number		
nests	Number		
breeding sites	Number		
resting sites	Number		
others (unit)	Number		
no figure can be provided	Checkbox		
justification, in in case no figure can be provided for the maximum number of individuals, eggs, nests, breeding sites, resting sites covered by the derogation	Free text		
24 number of individuals, eggs, nests, breeding sites, resting sites actually affected as a result of the derogation, and during the reporting period covered		VR	HR
individuals	Number		
eggs	Number		
nests	Number		
breeding sites	Number		
resting sites	Number		
others (unit)	Number		
no figure can be provided	Checkbox		
justification, in in case no figure can be provided for the maximum number of individuals, eggs, nests, breeding sites, resting sites covered by the derogation	Free text		
25 by ticking this box, the authority declares that all measures (including supervisory measures) have been taken to ensure that this derogation is fully compliant with the legal requirements under the Bern Convention	checkbox	VR	HR
26 by ticking this box the authority declares that all measures (including supervisory measures) have been taken to ensure that this derogation is fully compliant with the legal requirements under the EU Birds Directive / Habitat directive	checkbox	VR	HR

Field	Description
27 if the population affected by the derogation is endangered or declining, provide evidence that the derogation is not detrimental to the population	Free text VR HR
28 by ticking this box the authority declares that there is no other satisfactory alternative to the derogation	checkbox VR HR
29 if appropriate, provide a reference to alternatives rejected	Free text VR HR
30 controls carried out and results obtained by the controls	Free text VR HR
31 comments and notes	Free text VR HR

6. Door op het groene knopje 'back to list' te klikken, kom je weer terug in de lijst met derogaties (zie 4). klik daarna op save en close waardoor je weer in het scherm met de xml-bestanden (zie 2) komt.

Een uitdraai van de ingevoerde derogaties in een Excelbestand is mogelijk. Hier worden alle velden als kolommen weergegeven. Dit is beter leesbaar dan de xml.

Door op het xml-bestand te klikken, kun je het bestand save op je computer (download) onder een andere naam. Sluit je de webtool af zonder dit te doen, dan ben je alles kwijt. **Vergeet dus niet te save op je eigen computer.** Wanneer je later weer derogaties wil toevoegen, haal je het bestand weer binnen met "upload session file" en kun je via Edit weer derogaties toevoegen.

EEA

EIONET
Web Questionnaires

SERVICES REPORTNET TOOLS TOPICS (ETCS)

You are here: Eionet » Web Questionnaires

Web Questionnaires

This tool helps gather data for reporting obligations, using web questionnaires predefined by the EEA. Data entries are gathered in a session file (in XML format).
You can:

- start a new session, or
- upload a file from a previous session to edit it, or
- merge multiple XML files by either uploading XML files separately or multiple files packed into a zip archive.

Do not forget to save your file on your computer, and to do that often! The data will disappear if the session expires or if you close your browser.

or

My session files

Note
Please download your modified files!

File	Actions	File size	Last modified
☐ habides-derogations_1.xml (Updated through web form)	Edit with 'HABIDES+ reporting tool' web form View file as: • Excel output • HABIDES+ reporting tool HTML	6 KB	18 nov 2015 13:21:43

E-mail | Feedback
European Environment Agency
Kgs. Nytorv 6, DK-1050 Copenhagen K, Denmark - Phone: +45 3336 7100

Bijlage 4 Een derogatie in xml-formaat

An xml-schema, corresponding to the format in which the data is generated from both tools below. Member States are free to generate their data in this format by their own means.

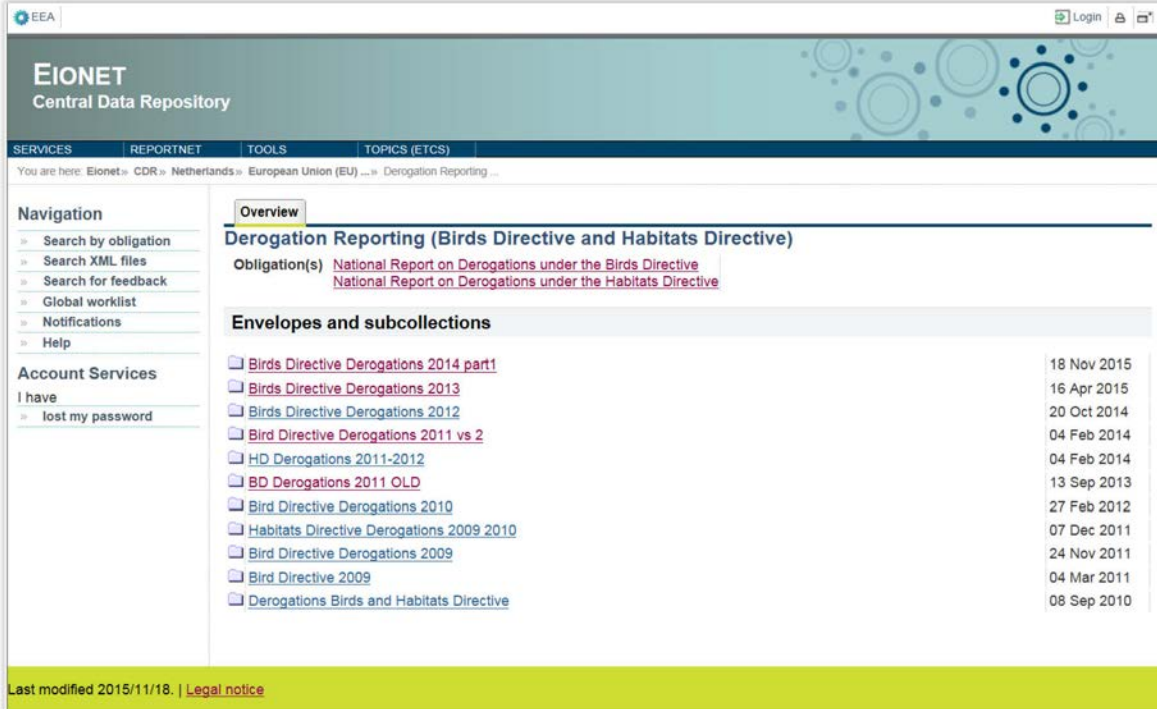
```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>
<derogations xml:lang="NL"
xsi:noNamespaceSchemaLocation="http://biodiversity.eionet.europa.eu/schemas/bernconvention/derogations
country="NL" xmlns:xsi="http://www.w3.org/2001/XMLSchema-instance">
  - <derogation user_derogation_ref="FF/75/2013/038" userIdentity="Alterra1"
directive="http://rod.eionet.europa.eu/obligations/276" derogation_reference="Alterra1-B-16-
2015081113315599">
    - <licensingAuthority>
      <![CDATA[De staatssecretaris van Economische Zaken]]>
    </licensingAuthority>
    - <licenseValidFrom>
      <![CDATA[2013-11-14]]>
    </licenseValidFrom>
    - <licenseValidUntil>
      <![CDATA[2017-12-31]]>
    </licenseValidUntil>
    <numberOfLicenses>1</numberOfLicenses>
    - <species>
      <![CDATA[Corvus frugilegus]]>
    </species>
    - <bioRegions>
      <bioRegion code=""/>
    </bioRegions>
    - <regions>
      - <region code="NL21">
        <![CDATA[Overijssel]]>
      </region>
    </regions>
    - <alternativesAssessed>
      <![CDATA[No better alternatives available]]>
    </alternativesAssessed>
    - <activities>
      - <activity code="120">
        <![CDATA[Destruction, damage to and removal of nests]]>
      </activity>
      - <activity code="80">
        <![CDATA[Deliberate disturbance, scaring away]]>
      </activity>
    </activities>
    - <methods>
      - <method code="FT">
        <![CDATA[No information available]]>
      </method>
    </methods>
    - <reasons>
      - <reason code="41">
        <![CDATA[for the protection of wild flora]]>
      </reason>
      - <reason code="42">
        <![CDATA[for the protection of wild fauna]]>
      </reason>
    </reasons>
  </derogation>
</derogations>
```


Bijlage 5 EIONET Windows

De rapportage naar de Europese Commissie wordt ingediend via het officiële Central Data Repository (CDR). Alleen de Nationale Data Coördinator kan inloggen en de rapportages indienen.

De rapportage in xml-formaat moet worden ingediend door deze te 'uploaden' via de onderstaande link. Bij het indienen worden de volgende stappen doorlopen:

1. Ga naar de website via de link: <http://cdr.eionet.europa.eu/nl/eu/HaBiDeS>.

The screenshot displays the EIONET Central Data Repository interface. The header includes the EEA logo and the text 'EIONET Central Data Repository'. A navigation menu at the top contains 'SERVICES', 'REPORTNET', 'TOOLS', and 'TOPICS (ETCS)'. The breadcrumb trail reads: 'You are here: Eionet » CDR » Netherlands » European Union (EU) » Derogation Reporting ...'. The main content area is titled 'Derogation Reporting (Birds Directive and Habitats Directive)' and includes an 'Overview' tab. Under 'Obligation(s)', there are links for 'National Report on Derogations under the Birds Directive' and 'National Report on Derogations under the Habitats Directive'. A section titled 'Envelopes and subcollections' lists various reports with their respective dates:

Report Title	Date
Birds Directive Derogations 2014 part1	18 Nov 2015
Birds Directive Derogations 2013	16 Apr 2015
Birds Directive Derogations 2012	20 Oct 2014
Bird Directive Derogations 2011 vs 2	04 Feb 2014
HD Derogations 2011-2012	04 Feb 2014
BD Derogations 2011 OLD	13 Sep 2013
Bird Directive Derogations 2010	27 Feb 2012
Habitats Directive Derogations 2009 2010	07 Dec 2011
Bird Directive Derogations 2009	24 Nov 2011
Bird Directive 2009	04 Mar 2011
Derogations Birds and Habitats Directive	08 Sep 2010

The footer of the page indicates 'Last modified 2015/11/18. | [Legal notice](#)'.

- Log in met username en password van de Nationale Data Coordinator (zie login rechtsboven) en je komt in het volgende scherm. Klik op de knop "new envelope".

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface. The main heading is "Derogation Reporting (Birds Directive and Habitats Directive)". Below this, there are tabs for "Overview", "Task list", "Edit properties", and "List of reporters". The "Overview" tab is active. The page displays a list of "Envelopes and subcollections" with columns for the envelope name and the date. The "New envelope" button is located in the top right corner of the main content area.

Envelope Name	Date
Birds Directive Derogations 2014 part1	18 Nov 2015
Birds Directive Derogations 2013	16 Apr 2015
Birds Directive Derogations 2012	20 Oct 2014
Bird Directive Derogations 2011 vs 2	04 Feb 2014
HD Derogations 2011-2012	04 Feb 2014
BD Derogations 2011 OLD	13 Sep 2013
Bird Directive Derogations 2010	27 Feb 2012
Habitats Directive Derogations 2009 2010	07 Dec 2011
Bird Directive Derogations 2009	24 Nov 2011
Bird Directive 2009	04 Mar 2011
Derogations Birds and Habitats Directive	08 Sep 2010

- Vervolgens kom je in het onderstaande scherm. In de nieuwe envelop moeten de volgende gegevens worden ingevuld:
 - Title: Birds Directive Derogations 2014 (of Habitats Directive Derogations 2013-2014)
 - Description: National Report on Derogations under the Birds Directive of the Netherlands in the year 2014
 - Relation to which year: 2014, Whole year
 - Coverage note: Part of the required information is not available in the Netherlands
 - Klik op de knop 'Add'

The screenshot shows the "Add Envelope" form in the EIONET Central Data Repository. The form is titled "Add Envelope" and includes the following fields:

- Title:** Birds Directive Derogations 2014 part 2
- Description:** National Report on Derogations under the Birds Directive of the Netherlands in the year 2014. Part 2: HaBiDeS webtool
- Relating to which year:** 2014, Whole Year
- Coverage:** Netherlands
- Coverage note:** is not available in the Netherlands

The "Add" button is located at the bottom of the form.

4. Klik je de envelop aan, dan kom je in het onderstaande scherm. Klik dan de link Activate task: Draft.

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface. The top navigation bar includes 'SERVICES', 'REPORTNET', 'TOOLS', and 'TOPICS (ETCS)'. The breadcrumb trail reads: 'You are here: Eionet » CDR » Netherlands » European Union (EU) » Derogation Reporting » Birds Directive ...'. The main content area is titled 'Overview' and displays details for 'Birds Directive Derogations 2014 part 2'. The description is 'National Report on Derogations under the Birds Directive of the Netherlands in the year 2014. Part 2: HaBiDeS webtool'. The status is 'Task(s) waiting to be assigned: Activate task: Draft (Draft derogations)'. A 'Note' box states: 'If you want to stay updated about events in this envelope [Subscribe to receive notifications](#) for this country and the current dataflow(s)'. On the right side, there are buttons for 'Zip Envelope' and 'Activate task'. The footer indicates 'Last modified 2015/11/18. | [Legal notice](#)'.

5. Vervolgens kom je in het onderstaande scherm en klik je op de knop 'add file' rechtsboven.

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface with the 'Draft delivery' tab selected. The breadcrumb trail is the same as in the previous screenshot. The main content area is titled 'Draft delivery' and contains instructions: 'This dataflow can be delivered with webforms. Either follow the steps below and fill in the webform(s) or upload regular files using the right side buttons.' It lists two tasks: 'Add and edit a [HABIDES+ reporting tool](#) questionnaire' and 'Add and edit a [National Report on Derogations under the Birds Directive](#) questionnaire'. It also states: 'You can always interrupt your work and continue your contribution at a later date without losing data as long as the WebForm is saved during and after editing.' and 'Once you are satisfied with the contribution, you choose [Complete task](#) and your delivery will be quality assessed by the system before the envelope is released to the public.' On the right side, there are buttons for 'Add file', 'Upload zipfile', 'Complete task', and 'Deactivate task'. The footer indicates 'Last modified 2015/11/18. | [Legal notice](#)'.

6. Vervolgens kom je in het onderstaande scherm. Via de browseknop kun je het xml-bestand opzoeken en via de 'add' knop toevoegen. Geen id invullen en 'Restricted from public view' niet aanvinken.

The screenshot shows the 'Add Document' form in the EIONET Central Data Repository. The form includes a warning box: 'Warning: If the filename already exists in the envelope, the existing file will be overwritten.' Below this, there are input fields for 'Title', 'File' (with a 'Browse...' button), and 'Id' (marked as optional). There is also a checkbox for 'Restricted from public view' and an 'Add' button. The left sidebar contains navigation and account services. The footer indicates the page was last modified on 2015/11/18 and includes a link to the legal notice.

7. Als het bestand succesvol is toegevoegd, krijg je de onderstaande melding. Klik dan op 'ok'.

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface after a successful document upload. A message box with a red exclamation mark icon displays the text: 'The file BD_derogations2014_prov_NL_part2.xml was successfully created!'. Below the message is an 'ok' button. The rest of the interface, including the navigation sidebar and footer, remains the same as in the previous screenshot.

8. Wanneer het bestand is toegevoegd, krijg je het onderstaande overzicht. Nu kan je een quality assessment (Run QA) doen (niet voor xml van de HaBiDeS porTabel tools; alleen voor de nieuwe webtool).

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface. The main content area is titled 'Draft delivery' and includes instructions on how to deliver dataflows. A table lists files in the envelope, with one file 'BD_derogations2014_prov_NL_part2.xml' highlighted. A 'Run QA #1' button is present next to this file. The page also features a navigation menu on the left and a footer with the text 'Last modified 2015/11/18. | [Legal notice](#)'.

9. De Quality assessment doet een technische controle op de dataset. Bij errors kun je overwegen de dataset aan te passen voor je hem definitief maakt.

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface displaying the 'QA result for file BD_derogations2014_prov_NL_part2.xml'. The main content area is titled 'XML Schema validation' and shows a green checkmark indicating that the validation passed without errors. A tip box on the right provides instructions on how to save the validation results. The page also features a navigation menu on the left and a footer with the text 'Document last modified 2015/11/18 10:53:55.761052 GMT+1. | [\[Validate HTML\]](#)'.

10. Wanneer de rapportage goed is, klik dan op de knop 'complete task'.

The screenshot shows the 'Draft delivery' page in the EIONET Central Data Repository. The page has a navigation menu on the left with options like 'Search by obligation', 'Search XML files', and 'Account Services'. The main content area is titled 'Draft delivery' and includes instructions on how to deliver dataflows using webforms or regular files. It lists two tasks: 'Modify the HABIDES+ reporting tool questionnaire' and 'Modify the National Report on Derogations under the Birds Directive questionnaire'. On the right side, there are buttons for 'Add file', 'Upload zipfile', 'Complete task', and 'Deactivate task'. Below the instructions, there is a section for 'Files in this envelope' showing a file named 'BD_derogations2014_prov_NL_part2.xml' with a 'Run QA #1' button. At the bottom, there is a 'Feedback for this envelope' section which is currently empty.

11. Na complete task kom je in het onderstaande scherm. De rapportage is nu definitief. Er is een Confirmation of receipt gemaakt.

The screenshot shows the 'Birds Directive Derogations 2014 part 2' page in the EIONET Central Data Repository. The page has a navigation menu on the left. The main content area is titled 'Birds Directive Derogations 2014 part 2' and includes a 'Description' section with the text 'National Report on Derogations under the Birds Directive of the Netherlands in the year 2014, Part 2: HaBIDeS webtool'. It also lists 'Obligations' as 'National Report on Derogations under the Birds Directive' and 'National Report on Derogations under the Habitats Directive'. The 'Period' is '2014 - Whole Year', 'Coverage' is 'Netherlands', and 'Reported' is '18 Nov 2015 10:56'. The 'Status' is 'Task(s) in progress: Automatic quality assessment (Automatic quality assessment)'. There is a 'Note' section with the text 'If you want to stay updated about events in this envelope Subscribe to receive notifications for this country and the current dataflow(s)'. Below the note, there is a 'Files in this envelope' section showing a file named 'BD_derogations2014_prov_NL_part2.xml' with a 'Confirmation of receipt' button. At the bottom, there is a 'Feedback for this envelope' section which contains a 'Confirmation of receipt' button.

12. Klik op de Confirmation of receipt en je komt in het onderstaande scherm. Hiervan maken we een printscreen die we met de rapportage (xml en xls) sturen naar de National Data Coordinator. Hierna kunnen we de website afsluiten en de rapportage archiveren.

The screenshot shows the EIONET Central Data Repository interface. The page title is "Feedback: Confirmation of receipt". The breadcrumb trail indicates the user is in the "Confirmation of receipt" section. The page content includes:

- Subject:** Confirmation of receipt
- Posted automatically on:** 18 Nov 2015 10:56
- European Environment Agency**
Kongens Nytorv 6
DK 1050 Copenhagen K
- To Whom It May Concern**
- A confirmation message: "This is a confirmation of receipt for national data submissions under the reporting obligation"
- Two links: [National Report on Derogations under the Birds Directive](#) and [National Report on Derogations under the Habitats Directive](#)
- A message: "The following delivery has been submitted for **Netherlands** to the Reportnet Central Data Repository (CDR) and was made available on **18 November 2015**"
- Envelope: Birds Directive Derogations 2014 part 2
- Location: <http://cdr.eionet.europa.eu/nl/eu/habides/envvkkxuw>
- List of files:
 - [BD_derogations2014_prov_NL_part2.xml](#)
- A note: "The above-mentioned files were submitted by user: geldethe (Theo de Gelder)"
- A disclaimer: "This confirmation is electronically generated by the Reportnet system and therefore not signed."

The footer of the page states: "Document last modified 2015/11/18 10:56:35.789504 GMT+1. [Validate HTML]"

Bijlage 6 Vertaling HaBiDeS-code naar Bern-code

VertaalTabel activiteiten

Action	Habides	Bern
20	Capture	c. deliberate capture and keeping
23	Capture /hunting with nets	c. deliberate capture and keeping
30	Killing	a. deliberate killing (bij schadebestrijding)
30	Killing	- (bij overige activiteiten)
50	Keeping (in captivity);	c. deliberate capture and keeping
81	Deliberate disturbance during the period of breeding;	d. deliberate disturbance of wild fauna
82	Deliberate disturbance during the period of rearing;	d. deliberate disturbance of wild fauna
83	Deliberate disturbance during the period of hibernation;	d. deliberate disturbance of wild fauna
84	Deliberate disturbance during the migration period	d. deliberate disturbance of wild fauna
101	Deliberate destruction of eggs from the wild;	e. deliberate destruction or taking of eggs
102	Deliberate taking of eggs from the wild;	e. deliberate destruction or taking of eggs
113	Offering for sale;	f. possession and internal trade
121	Deterioration of breeding sites;	b. deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites
122	Deterioration of resting places;	b. deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites
123	Destruction of breeding sites;	b. deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites
124	Destruction of resting places	b. deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites
124	Destruction of resting places	b. deliberate damage to or destruction of breeding or resting sites
130	Transport	c. deliberate capture and keeping
141	Deliberate picking in the wild;	
142	Deliberate collecting in the wild;	
143	Deliberate cutting in the wild;	
144	Deliberate uprooting in the wild;	

VertaalTabel belangen

Reasons	Habides	Bern art 9 (i-v)	Bern art 8 (a-e)
11	In the interests of public health;	iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)	c
12	In the interests of public safety	iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)	c
13	For other imperative reasons of overriding public interest, including those of a social nature;	iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)	c
14	For other imperative reasons of overriding public interest, including those of an economic nature; importance for the environment	iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)	c
15	For other imperative reasons of overriding public interest, including those of beneficial consequences of primary	iii. in the interests of public health and safety, air safety or other overriding public interests (which?)	c
31	to prevent serious damage, in particular to crops, livestock, forests, fisheries and water and other types of property	ii. To prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and other forms of property	b
41	For the protection of wild flora;	i. For the protection of flora and fauna	a
42	For the protection of wild fauna	i. For the protection of flora and fauna	a
43	Conservation of natural habitats	i. For the protection of flora and fauna	a
51	For the purposes of researching and education	iv. for the purposes of research and education, repopulation, reintroduction and for the necessary breeding	d
52	For the purposes of repopulating these species	iv. for the purposes of research and education, repopulation, reintroduction and for the necessary breeding	d
53	For the purposes of re-introducing these species	iv. for the purposes of research and education, repopulation, reintroduction and for the necessary breeding	d
61	To allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking of certain specimens of the species listed in Annex IV in limited numbers specified by the competent national authorities	v. to permit, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking, keeping or other judicious exploitation of certain wild animals and plants in small numbers	e
62	To allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the keeping of certain specimens of the species listed in Annex IV in limited numbers specified by the competent national authorities	v. to permit, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking, keeping or other judicious exploitation of certain wild animals and plants in small numbers	e

Bijlage 7 Lijsten voor invullen HaBiDeS

Invulmogelijkheden (selecties en free text) van: authority; location; justification; activities; methods; alternatives; impact and measures.

format	Bevoegd gezag-lijst (bijlage 3 nr. 10)	# VR2013	# HR2011-2012
Free text	De staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie	268	286
Free text	Gedeputeerde staten van Drenthe	10	
Free text	Gedeputeerde staten van Flevoland	8	
Free text	Gedeputeerde staten van Friesland	31	
Free text	Gedeputeerde staten van Gelderland	46	
Free text	Gedeputeerde staten van Groningen	7	
Free text	Gedeputeerde staten van Limburg	21	
Free text	Gedeputeerde staten van Noord-Brabant	18	
Free text	Gedeputeerde staten van Noord-Holland	124	
Free text	Gedeputeerde staten van Overijssel	7	
Free text	Gedeputeerde staten van Utrecht	20	
Free text	Gedeputeerde staten van Zeeland	24	
Free text	Gedeputeerde staten van Zuid-Holland	22	

format	Location: Gemeentelijst (bijlage 3 nr. 13)	# HR2011-2012
Free text	Gemeente Rotterdam	18
Free text	Gemeente Staphorst	13
Free text	Gemeente Nijmegen	11
Free text	Gemeente Dordrecht	10
Free text	Gemeente Maastricht	9
Free text	Gemeente Delfzijl	7
Free text	Gemeente Ooststellingwerf	7
Free text	Gemeente Sluis, Gemeente Terneuzen	7
Free text	Gemeente Hellendoorn, Gemeente Raalte	6
Free text	Gemeente.....	
Free text	'Wildlife management area	
Free text	Undefined area	49

format	Belangenlijst (bijlage 3 nr 14 (selection) nr.15 (Free text))	Richtlijn
Select	10 - in the interests of public health and safety	VR
Select	20 - in the interests of air safety	VR
Select	30 - to prevent serious damage, in particular to crops, livestock, forests, fisheries and water	VR
Select	40 - for the protection of flora and fauna	VR
Select	50 - for the purposes of research and teaching, and for the breeding necessary for these purposes	VR
Select	55 - for the purposes of re-population or re-introduction, and for the breeding necessary for these purposes	VR
Select	64 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious	VR
Select	65 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious	VR
Select	66 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious	VR
Select	67 - to permit, under strictly supervised conditions and on a selective basis, the capture, keeping or other judicious	VR
Select	11. In the interest of protecting wild fauna and flora and conserving natural habitats	HR
Select	31. to prevent serious damage, in particular to crops, livestock, forests, fisheries and water and other types of prop	HR
Select	41. in the interests of public health and safety, or for other imperative reasons of overriding public interest, includi	HR
Select	51. for the purpose of research and education	HR
Select	52. for the purposes of repopulating and re-introducing these species and for the breeding operations necessary fo	HR
Select	60. to allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking or keeping	HR
Free text	Spatial planning and development;	
Free text	No information available	

format	Activiteiten lijst. (bijlage 3. Nr 17 en 18 (selection) nr. 19 (Free text))	Richtlijn
Select	1. deliberate killing by any method	VR
Select	2. deliberate capture by any method, with the intention of temporarily or permanently keeping the captured specimen	VR
Select	3. deliberate capture by any method, followed by their immediate release of the captured specimens in an unharmed state	VR
Select	4. deliberate destruction of, or damage to, their nests or eggs or removal of their nests / or deliberate destruction of their eggs	VR
Select	5. taking their eggs in the wild and keeping these eggs even if empty	VR
Select	6. deliberate disturbance, particularly during the period of breeding and rearing, in so far as disturbance would be significant	VR
Select	7. keeping (alive or dead specimens of) birds of species the hunting and capture of which is prohibited	VR
Select	8. sale, transport for sale, keeping for sale and/or offering for sale of live or dead birds and/or of any readily recognizable parts	VR
Select	ANIMALS - deliberate killing of specimens in the wild	HR
Select	ANIMALS - deliberate capture of specimens in the wild, with the intention of temporarily or permanently keeping them	HR
Select	ANIMALS - deliberate capture of specimens in the wild, followed by their immediate release in an unharmed state	HR
Select	ANIMALS - deliberate disturbance of specimens, particularly during the period of breeding, rearing, hibernation and migration	HR
Select	ANIMALS - deliberate destruction or taking of eggs from the wild	HR
Select	ANIMALS - deterioration or destruction of breeding sites or resting places	HR
Select	ANIMALS - keeping, transport and sale or exchange, and offering for sale or exchange, of specimens taken from the wild	HR
Select	PLANTS - deliberate picking, collecting, cutting, uprooting or destruction of plants in their natural range in the wild	HR
Select	PLANTS - keeping, transport and sale or exchange and offering for sale or exchange of specimens of plant species taken from the wild	HR
Free text	Unavoidable disturbance due to construction activities	
Free text	Keeping (of products of native protected species)	
Free text	Release of the species into the wild	
Free text	The exemption concerns temporary nature	
Free text	No information available	
Free text	Place transmitter	

Niet gevraagde activiteiten, maar wel van belang:

Top tien van meestgenoemde activiteiten* in de ontheffingen van artikel 75, 2009–2010. (Veen van, et al. 2011). Bron: ministerie van EL&I; * Activiteiten sluiten elkaar niet uit; N 2009 = 655; N 2010 = 564.

Activiteit	Totaal	2009	2010
Bouwrijp maken	243	154	89
Slopen gebouwen	222	112	110
Kappen bomen	189	70	119
Dempen watergangen	159	82	77
Aanleg kunstwerken	97	44	53
Graafwerkzaamheden	97	45	52
Veranderen watergangen	89	52	37
Natuurontwikkeling	77	38	39
Infrastructurele werken	73	40	33
Baggeren	67	36	31

format	methoden lijst. (bijlage 3. Nr 20 (selection) nr. 21 (Free text))	Richtlijn
Select	1. a selective mean, arrangement or method not listed in Annex IV (a) of the EU Birds Directive or Appendix IV of the Bern Convention / or this question is not relevant for this type of derogation	VR
Select	2. a non-selective mean, arrangement or method not listed in Annex IV (a) of the EU Birds Directive or Appendix IV of the Bern Convention	VR
Select	3. any of the following: Snares, Limes, Hooks, Live birds used as decoys which are blind or mutilated, Tape recorders, Electrical devices capable of killing and stunning, Artificial light sources, Mirrors and other dazzling devices, Devices for illuminating targets, Sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter, Explosives, Nets, Traps, Poison and bait, Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition	VR
Select	a) a mean, arrangement or method not listed in Annex VI (a) of the EU Habitats Directive or Appendix IV of the Bern Convention / or this question is not relevant for this type of derogation	HR
Select	b) any indiscriminate mean capable of causing local disappearance of, or serious disturbance to, populations of the species, not listed in Annex VI (a) of the EU Habitats Directive or Appendix IV of the Bern Convention	HR
Select	c) Mammals: Blind or mutilated animals used as live decoys, Tape recorders, Electrical and electronic devices capable of killing or stunning, Artificial light sources, Mirrors and other dazzling devices, Devices for illuminating targets, Sighting devices for night shooting comprising an electronic image magnifier or image converter, Explosives, Traps or Nets which are non-selective according to their principle or their conditions of use, Crossbows, Poisons and poisoned or anaesthetic bait, Gassing or smoking out, Semi-automatic or automatic weapons with a magazine capable of holding more than two rounds of ammunition	HR
Select	d) Fish: Explosives, Firearms, Poisons, Anaesthetics, Electricity with Alternating current, artificial light sources	HR
Select	e) Crayfish: Explosives, Poisons	HR
Free text	(Semi automatic) weapons	
Free text	Falconry	
Free text	Life trap	
Free text	gas	
Free text	Scaring means and devices	
Free text	Construction work	
Free text	Windmills	
Free text	Nature development measures	
Free text	Keeping (of products of native protected species)	
Free text	No information available	
Free text	None	

format	AlternativesAssessed (Bijlage 3 nr 29)	# HR2011-2012
Free text	No better alternatives available	243
Free text	No information available	4
Free text	Not applicable	16
Free text	The activities are location specific	10
Free text	The exemption concerns temporary nature	13
Free text	Scaring means and devices	

Impact on population Bijlage 3 nr 27 (alleen nog gevraagd bij zeldzame soorten)	# HR 2011-2012	# VR 2013
A positive effect is expected	13	3
Negligible	8	206
No information available	8	10
Not applicable	5	
The national conservation status of the species concerned is not affected, neither is the local population, as long as the activities are carried out in accordance with the conditions and measures that are bound to the exemption.	252	334
None		15
Significant; however the national conservation status of the species concerned is not affected.		35

Niet gevraagd, maar wel van belang: mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregel	Percentage van totaal aantal ontheffingen met maatregel
Werkzaamheden onder begeleiding van deskundige	70
Geen werkzaamheden in kwetsbare periode	70
Aanpassen werkzaamheden	36
Vangen en verplaatsen van dieren naar geschikte locatie in de buurt	26
Herstel en verbetering habitat (voor of na maatregelen), beplanting	23
Habitat ongeschikt maken door kort maaien, verlichting, tochtgaten enzovoort	23
Compensatie door aanleg nieuw habitat	20
Vluchtmogelijkheden vergroten (bv. sloot in één richting dempen)	16
Marginaal habitat; dieren komen veelvuldig in omgeving voor	16
Monitoren effecten	9
Ultrasteren werkgebied	9
Habitats opsporen, markeren en ontzien bij werkzaamheden	6

Bijlage 8 Overeenkomst soortenlijst Bern, Habitatrichtlijn en Flora- en faunawet

De soortenlijsten van Bijlage I, II en III van Bern staan in onderstaande tabellen. De derogaties (onthefingen van de Flora- en faunawet) van deze soorten moeten gerapporteerd worden aan het secretariaat van de Bern Convention. De derogaties van de groen gemarkeerde soorten worden al gerapporteerd in de rapportages van de Habitatrichtlijn en kunnen daarvan worden 'afgetapt'. De derogaties van de oranje gemarkeerde soorten staan niet op de lijst van de Habitatrichtlijn en moeten dus nog worden ingevoerd. Van de grijs gemarkeerde soorten en niet gemarkeerde soorten zijn geen derogaties aanwezig om te rapporteren. De grijs gemarkeerde soorten zijn vrijgesteld in de Ff-wet (Tabel 1 soorten) en de niet gemarkeerde soorten worden beschermd door andere wetgeving (bijv. via vangstbeperkingen in de Visserijwet). In de laatste kolom staat de staat van instandhouding van de Habitatrichtlijnsoorten (FV = Favourable; U1 = Unfavourable-inadequate; U2= Unfavourable-bad) en voor de andere soorten de Tabel van de Flora-en faunawet waarin ze zijn opgenomen.

Bern Bijlage I

Mossen	Bryophyta	
Geel schorpioenmos	Hamatocaulis vernicosus	U2
Tonghaarmuts	Orthotrichum rogeri	U2
Vaatplanten	Spermatophyta en Pteridophyta	
Kruipend moerasscherm	Apium repens	U1
Groenknolorchis	Liparis loeselii	U1
Drijvende waterweegbree	Luronium natans	U2
Kleine vlotvaren	Salvinia natans	uit aquaria
Liggende raket	Sisymbrium supinum	RL verdwenen
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis	RL verdwenen

Bern Bijlage II

Amfibieën	Amphibia	
Boomkikker	Hyla arborea ssp. arborea	FV
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata ssp. variegata	U2
Heikikker	Rana arvalis ssp. arvalis	FV
Kamsalamander	Triturus cristatus	FV
Knoflookpad	Pelobates fuscus ssp. fuscus	U2
Rugstreepad	Bufo calamita	U2
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans ssp. obstetricans	U2
Dagvlinders	Rhopalocera	
Apollovlinder	Parnassius apollo	
Boszandoog	Lopinga achine	
Donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous	U2
Grote vuurvlinder	Lycaena dispar ssp. batava	U2
Moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia ssp. aurinia	Ffwet tabel 2
Pimperlblauwtje	Maculinea teleius	U2
Tijmblauwtje	Maculinea arion	FF wet tabel 3
Zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero	FF wet tabel 3
Haften	Ephemeroptera	
	Palingenia longicauda	

Kevers	Coleoptera	
Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus	U2
Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus	U2
Juchtleerkever	Osmoderma eremita	FF wet tabel 3
Libellen	Odonata	
Bronslibel	Oxygastra curtisii	FF wet tabel 3
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia	U2
Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis	FV
Groene glazenmaker	Aeshna viridis	U1
Mercuruurwaterjuffer	Coenagrion mercuriale ssp. mercuriale	
Noordse winterjuffer	Sympecma annulata ssp. braueri	U2
Oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons	U2
Rivierrombout	Gomphus flavipes ssp. flavipes	XX
Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis	FF wet tabel 3
Nachtvlinders	Heterocera	
Teunisbloempijlstaart	Proserpinus proserpina	FV
Reptielen	Reptilia	
Gladde slang	Coronella austriaca ssp. austriaca	U1
Muurhagedis	Podarcis muralis ssp. brogniardii	U2
Zandhagedis	Lacerta agilis ssp. agilis	U1
Vissen	Pisces s.l.	
Steur	Acipenser sturio	FF wet tabel 3
Zoogdieren	Mammalia	
Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii	FF wet tabel 3
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri ssp. leisleri	U2
Brandts vleermuis	Myotis brandtii ssp. brandtii	U2
Bruinvis	Phocoena phocoena	U1
Bultrug	Megaptera novaeangliae	
Dwergpotvis	Kogia breviceps	
Franjestaart	Myotis nattereri	FV
Gestreepte dolfin	Stenella coeruleoalba	
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus	U1
Gewone dolfin	Delphinus delphis	FFwet tabel 3
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus ssp. auritus	U1
Gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	
Gewone vinvis	Balaenoptera physalus	
Griend	Globicephala melas	
Grijze dolfin	Grampus griseus	
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus ssp. austriacus	U2
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum ssp. ferru	FF wet tabel 3
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus	
Hamster	Cricetus cricetus ssp. canescens	U2
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus ssp. emarginatus	U2
Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	FFwet tabel 3
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros	Ffwet tabel 3
Kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	
Laatvlieger	Eptesicus serotinus ssp. serotinus	U1
Meervleermuis	Myotis dasycneme	FV
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	Ffwet tabel 3
Narwal	Monodon monoceros	
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssoni ssp. nilssoni	
Orca	Orcinus orca	
Otter	Lutra lutra	U2
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula ssp. noctula	U2
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	FV
Tuimelaar	Tursiops truncatus	Ffwet tabel 3
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus ssp. murinus	U2
Vale vleermuis	Myotis myotis ssp. myotis	U1
Walrus	Odobenus rosmarus ssp. rosmarus	
Watervleermuis	Myotis daubentonii ssp. daubentonii	FV
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	Ffwet tabel 3
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris	Ffwet tabel 3

Bern Bijlage III

Amfibieën	Amphibia	
Alpenwatersalamander	Triturus alpestris ssp. alpestris	FF wet tabel 2
Bruine kikker	Rana temporaria ssp. temporaria	FV
Gewone pad	Bufo bufo ssp. bufo	FF wet tabel 1
Kleine watersalamander	Triturus vulgaris ssp. vulgaris	FF wet tabel 1
Meerkikker	Rana ridibunda	FV
Middelste groene kikker	Rana esculenta	FF wet tabel 1
Poelkikker	Rana lessonae	U1
Vinpootsalamander	Triturus helveticus ssp. helveticus	FF wet tabel 3
Vuursalamander	Salamandra salamandra ssp. terrestris	FF wet tabel 3
Bloedzuigers	Hirudinea	
Medicinale bloedzuiger	Hirudo medicinalis	XX
Kevers	Coleoptera	
Vliegend hert	Lucanus cervus	U2
Kreeftachtigen	Crustacea	
Rivierkreeft	Astacus astacus	U2
Reptielen	Reptilia	
Adder	Vipera berus ssp. berus	FF wet tabel 3
Hazelworm	Anguis fragilis ssp. fragilis	FF wet tabel 3
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara ssp. vivipara	FF wet tabel 2
Ringslang	Natrix natrix ssp. helvetica	FF wet tabel 3
Vissen	Pisces s.l.	
Beekprik	Lampetra planeri	U2
Bittervoorn	Rhodeus sericeus ssp. amarus	U1
Brakwatergrondel	Pomatoschistus microps	
Dikkopje	Pomatoschistus minutus	
Eft	Alosa alosa	
Fint	Alosa fallax	U2
Gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	FF wet tabel 3
Grote marene	Coregonus lavaretus	
Grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	U2
Houting	Coregonus oxyrinchus	FF wet tabel 3
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	FV
Marmelgrondel	Proterorhinus marmoratus	
Meerval	Silurus glanis	FF wet tabel 2
Rivierprik	Lampetra fluviatilis	U1
Sneep	Chondrostoma nasus	
Vetje	Leucaspius delineatus	
Vlagzalm	Thymallus thymallus	
Zalm	Salmo salar	u2
Zeeprik	Petromyzon marinus	U2
Weekdieren	Mollusca	
Wijngaardslak	Helix pomatia	XX

Zoogdieren	Mammalia	
Bever	Castor fiber ssp. albicus	U1
Boommarter	Martes martes	U2
Bunzing	Mustela putorius	U2
Damhert	Dama dama	FF wet tabel 2
Das	Meles meles	FF wet tabel 3
Dwergspitsmuis	Sorex minutus	FF wet tabel 1
Dwergvinvis	Balaenoptera acutorostrata	
Edelhert	Cervus elaphus	FF wet tabel 2
Eekhoorn	Sciurus vulgaris	FF wet tabel 2
Egel	Erinaceus europaeus ssp. europaeus	FF wet tabel 1
Eikelmuis	Eliomys quercinus	FF wet tabel 3
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	FF wet tabel 1
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	FV
Gewone zeehond	Phoca vitulina ssp. vitulina	U1
Grijze zeehond	Halichoerus grypus	U1
Haas	Lepus europaeus	FF wet tabel 1
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius	U2
Hermelijn	Mustela erminea ssp. erminea	FF wet tabel 1
Hille (butskop)	Hyperoodon ampullatus	
Huisspitsmuis	Crocidura russula ssp. russula	FF wet tabel 1
Klapmuts	Cystophora cristata	
Lynx	Lynx lynx ssp. lynx	
Noordse vinvis	Balaenoptera borealis	
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus ssp. arenicola	U2
Potvis	Physeter catodon	
Ree	Capreolus capreolus ssp. capreolus	FF wet tabel 1
Ringelrob	Phoca hispida ssp. hispida	
Spitsdolfijn van Gray	Mesoplodon grayi	
Steenmarter	Martes foina	FF wet tabel 2
Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus ssp. coronatus	FF wet tabel 1
Veldspitsmuis	Crocidura leucodon ssp. leucodon	FF wet tabel 3
Waterspitsmuis	Neomys fodiens ssp. fodiens	FF wet tabel 3
Wezel	Mustela nivalis ssp. vulgaris	FF wet tabel 1
Witte dolfijn	Delphinapterus leucas	
Zadelrob	Phoca groenlandica	

Alterra Wageningen UR
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T 0317 48 07 00
www.wageningenUR.nl/alterra

Alterra-rapport 2696
ISSN 1566-7197

Alterra Wageningen UR is hét kennisinstituut voor de groene leefomgeving en bundelt een grote hoeveelheid expertise op het gebied van de groene ruimte en het duurzaam maatschappelijk gebruik ervan: kennis van water, natuur, bos, milieu, bodem, landschap, klimaat, landgebruik, recreatie etc.

De missie van Wageningen UR (University & Research centre) is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen UR bundelen 9 gespecialiseerde onderzoeksinstituten van stichting DLO en Wageningen University hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.000 medewerkers en 9.000 studenten behoort Wageningen UR wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Alterra Wageningen UR
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T 317 48 07 00
www.wageningenUR.nl/alterra

Alterra-rapport 2696
ISSN 1566-7197

Alterra Wageningen UR is hét kennisinstituut voor de groene leefomgeving en bundelt een grote hoeveelheid expertise op het gebied van de groene ruimte en het duurzaam maatschappelijk gebruik ervan: kennis van water, natuur, bos, milieu, bodem, landschap, klimaat, landgebruik, recreatie etc.

De missie van Wageningen UR (University & Research centre) is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen UR bundelen 9 gespecialiseerde onderzoeksinstituten van stichting DLO en Wageningen University hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.000 medewerkers en 9.000 studenten behoort Wageningen UR wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

